48րդ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 862 Կ. ՊՈԼԻՍ ՇԱԲԱԹ 17/30 ԱՊՐԻԼ 1904 13 ՍԷՖԷՐ 1322 — 17 ՆԻՍԱՆ 1320

Journal Arménien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte,
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ Կ'ՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Գալը Ալի Փողոց, 38

Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ ետ չեն տրուիր։

Մանզումէի Էֆքեար

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افکار
ارمنیجه یومی وسیاسی غزته‌در
صاحب امتیازی : اوهانس فرید
اداره خانه‌سی : باب عالی جاده‌سنده نومرو ۳۸

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	Տարեկան	Վեցամսեայ
Պոլսոյ համար	80 ղչ.	50 ղչ.
Գաւառներու համար	108 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 Ֆր.	13 Ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար, տողը 5 ղրուշ
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ։

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ,, ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՌԱՒՕՏՈՒՆ — 10 ՓԱՐԱ

ՀԱՅ ՎԱՐԴԱՊԵՏԸ

ՆԻՒԹԱՊԷՍ Ի՞ՆՉ ՎԻՃԱԿԻ ՄԷՋ ԿԸ ՄԵՌՆԻ

ՄՈՒՇԵՂ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻՆ

Աւելի յարմար չպիտի ըլլար ըսել թէ Հայ վարդապետը ի՞նչպէս կ'ապրի, փոխանակ ըսելու թէ, ան ի՞նչպէս կը մեռնի։

Մեր մէջ ամուրի եկեղեցականները նիւթապէս շատ տխուր վախճան մը կամ ցաւալի մահ մը ունեցած են, անոնք ապրած ըլլան վանքի մը մէջ կամ անկէ դուրս։ Մեր վանական դրութիւնը քիչերին յայտնի է զայն մօտէն ճանչցողներուն։

Ամուրի եկեղեցականներս շատ անգամ ապրած ենք ու կ'ապրինք զրկումի, ու ցաւագին լքումի ներքին կեանք մը զոր աւելորդ կը նկատեմ բացատրել հոս, բացառութիւններ կրնան ըլլալ, սակայն ամէն պարագային ի բաց առեալ ընդունուած դրութիւնը, յանցանքը մերն է, — թէ ինչո՞ւ։ Կան մեր մէջ ամուրի եկեղեցականներ որ շատ շռայլ ու անհաշիւ կ'ապրին իրենց երիտասարդութեան մէջ, ինչպէս չպիտի ուզէին ապրիլ նոյն իսկ աշխարհականներ։ Մասնաւորելով խնդիրը Պոլսոյ մէջ ապրող մեր ամուրի եկեղեցականաց մասին, անոնք երկու մասի կը բաժնուին. ոմանք կ'ապրին շռայլ ու շուայտ, ոմանք այն քա՛ն սակաւապէտ, Կծծիներ ըսուելու չափ, որ ունենալով նիւթական նախանձելի վիճակ մը, կ'ապրին ամենախեղճ կեանք մը, ենթարկելով ինքզինքնին անլուր զրկումներու։ Անոնք կ'երեւին հրապարակի վրայ խեղճութեան փակեղով, աղտոտ ու կարկատուն գունատ վերարկուներով, ու իրենց եկեղեցական պատիւին անպատուաբեր երեւոյթով մը։ Այս տեսակները անունով մասնանիշել չենք ուզեր՝ քանի որ հասարակութիւնը մօտէն կը ճանչնայ զանոնք, որոնց հանդէպ արգահատանքէ աւելի զզուանք կը զգայ մարդ։

Երկու ծայրայեղութիւններ, ապրելու կերպին, գոնէ արտաքնապէս միշտ իրենց տխուր վախճանը ունեցած են։ Չե՞ք հանդիպած անանկ վարդապետներու ալ, որոնց վրայէն խունկի հոտէն աւելի լաւանտայի հոտը կը բուրէ, չէ՞ք տեսած այնպիսիներ ալ, որքան թեթեւաբարոյ շարժուձեւերու մէջ, այնքան շպարուն հագուստ ու կապուտի մէջ, որ անպատշաճ պիտի համարուէր նոյն իսկ աշխարհիկ կենցաղով մը ապրողին։ Հայ եկեղեցւոյ ժողովուրդը իրաւամբ է որ հրապարակաւ ու առանձին խօսակցութեան նիւթ կ'ընէ քահանային, վարդապետին ու բարձրաստիճան ամուրի եկեղեցականաց կեանքն ու կենցաղը։

Անցեալ շաբթու Մուշեղ վարդապետին «Դրամներուս բարեկամները» գրուածքը առիթ տուաւ ինձ գրելու և ըսելու թէ Տիմոթէոս եպիսկոպոսը ինչո՞ւ համար այդ աստիճան խեղճ ու կրակ վիճակի մը ենթարկուած է. հայր սուրբը շատ յուզիչ կերպով պատկերացուցած էր ծերունի եկեղեցականին վիճակը, ես ալ պահ մը աչքի առջեւ ունենալով մեր ամուրի եկեղեցականաց ծեր, հիւանդ և մահամերձի վիճակը, կը խորհիմ թէ ինչ է անոր դարմանը կամ որո՞ւ է յանցանքը, անո՞նց, որոնք իրենց դրամին միայն բարեկամները եղած էին և ապա հասնելէն յետոյ լքած էին, թէ ոչ անո՞ր (ամուրի եկեղեցականին) որ նախ ինքը չէր կրցած բարեկամը ըլլալ իր դրամին, լաւ չկրնալով ըմբռնել Քրիստոսի սա խօսքը թէ «Արարէք ձեզ բարեկամս ի մամոնայէ անիրաւութեան»։ Չունի՞նք միթէ կամ չէ՞ինք ունեցած անանկ ամուրի եկեղեցականներ, որոնք իրենց դրամը ասոր անոր կոկորդը անցուցեր են մէկուն կնքահայր միւսին բարեկամ ըլլալով, և ոմանք ալ շահասիրական աւետէն բռնուած առաւ փախանակներուն ափը դրած են իրենց ունեցածները ու փճացուցեր են զանոնք։

Ես կը ճանչնամ մէկէ աւելի ամուրի եկեղեցականներ, որոնք չեն կրցած իրենց ունեցածը վայելել կամ ապա օգտակար ընել զայն իրենց մահուընէն յետոյ իրենց պատկանած եկեղեցիին։ Կ'ուզե՞ք որ քանի մը օրինակներ ցոյց տամ հոս։ Ասկէ առաջ տարի առաջ Հալէպ հանգուցեալ Մկրտիչ կաթողիկոսին քովը անսայ Անուշեան Գաբրիէլ վարդապետը որ Երուսաղէմէն յատկապէս խրկուած էր Մկրտիչ կաթողիկոսին շարժուն և անշարժ կալուածները գրի առնելու համար, զոր կաթողիկոսը փափաք յայտնած էր կտակելու Երուսաղէմի վանքին, ես ալ պատահմամբ հոն գտնուեցայ. 15 հազար ոսկիի հարստութիւն մը կ'երեւէր թղթի վրայ առնուած հաշիւներէն, այս պատկառելի գումարը սակայն իրականին մէջ գոյութիւն չունէր, վասն զի կաթողիկոսը դրամներուն փոխարէն մուրհակներու տրցակ մը ունէր իր քովը միայն, իսկ կալուածներն ալ խառնակնդոր ու կնճռոտ վիճակ մը ցոյց կուտային։ Ց. Ս. Պատրիարքը հասկնալով Սսոյ կաթողիկոսին կարծեցեալ հարստութիւնը թէ ինչ է, անմիջապէս Անուշեան վարդապետը ետ կանչել տուաւ Հալէպէն, ու կաթողիկոսը քանի մը ամիս յետոյ վախճանեցաւ նիւթապէս ոչ փայլուն վիճակի մէջ։ Կը ճանչնամ ուրիշ ծեր ամուրի եկեղեցական մըն ալ, որ իր բովանդակ կեանքին մէջ այսպէս ու այնպէս հաւաքած 3—400 ոսկին կը կապէր մինչեւ վերջը երբեմն իր մէջքը, երբեմն իր կուրծքին վրայ, խեղճը չէր կրնար վրայէն հանել այդ բեռը որուն սէրը կարծես կը թեթեւցնէր անոր ծանրութիւնը։

Կը ճանչնամ ուրիշ մըն ալ, որ աւելի շահասիրական ոգիէ մը մղեալ յանձնած էր իր քանի մը հազար ոսկին իր վաճառական բարեկամներէն մէկուն՝ որ յետոյ ինքզինքը սնանկ հռչակելով պատուականապէս կերած ու մարսած էր զայն։

Ես Տիմոթէոս Սրբազանին այդ տխուր վիճակին արգահատելով հանդերձ, շատ քննադատելի կը գտնեմ իր կենաց ընթացքը։ Ո՞վ իրաւունք տուած է մեզ որ իբր Աստուծոյ սեղանին պաշտօնեայ կոչուելէն յետոյ, մեր շահած կամ իբր ժամուց ու նուէր ստացած դրամները ասոր անոր ափը դնենք, ինչո՞ւ համար մեր ունեցած դրամները մենք չվայելենք օրինաւոր և եկեղեցականավայել սահմանին մէջ ու յետոյ չը կտակենք մնացածը եկեղեցական կամ կրթական հաստատութեան մը։ Ես չպիտի ցաւիմ այն ամուրի եկեղեցականաց կարօտ ու լքուն վիճակին վրայ, քանի որ անոնք ինչպէս հոգեւոր նոյնպէս նիւթական մատակարարութեան մէջ կը թերանան։ Տիմոթէոս Սրբազանը լաւ գիտնալու էր որ իր դրամին բարեկամները չէին կրնար իր անձին ալ բարեկամները մնալ մինչեւ վերջը. այն տեսակ կեղծ, շահադէտ ու անխիղճ բարեկամները ճանճերու կը նմանին ըստ առածին, որ միշտ ունեցած ատենդ կը հաւաքուին ու կը բզզան շուրջդ, մինչդեռ լքնալէն յետոյ աներեւոյթ կ'ըլլան անոնք։

Տիմոթէոս և իրեն նման ամուրի եկեղեցականաց կեանքը պէտք է օրինակ ու դաս մը ըլլան երիտասարդ ամուրի վարդապետներուս։ Մեր կեանքը բոլորովին Եկեղեցիին նուիրելու և այդ նուիրաբերութեան մէջ, եթէ երբեք նիւթապէս ալ նախանձելի վիճակ մը ունենանք, զայն ալ մեր անձին օգտակարապէս գործածելու կերպը գիտնանք, համոզուած ըլլալով որ, մեր ապրելու կերպէն կախում պիտի ունենայ մեր մեռնելու կերպն ալ. ո՞ւր էր թէ ամուրի եկեղեցականներուս համար գոնէ մեր վանքերը ըլլային հոգեւորապէս խաղաղութեան նաւահանգիստ մը, ուր՝ վաստակաբեկ, յոգնած, ծեր ու քայքայուած մեր կեանքին գտնէինք հանգիստ մը։ Եթէ դեռ չենք ունեցած այդ, գոնէ գիտնանք մեր ապրելու կերպը. անկարգ, անհաշիւ կեանքն ու կենցաղն է որ տխուր ու ցաւագին վախճան մը կ'ունենայ։

ՍՍԱԿԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏ

ԴԵԳԵՐՈՒՄՆԵՐ

ՃԱՇԱՐԱՆ

Շուկային ամենէն բանուկ ճամբուն վրայ, գրասենեակներու, վաճառատուններու և զարդեղէնի կրպակներու թոհուբոհին մէջ թխմուած կեցած է Ճաշարանը՝ կռնակի վրայ բաց իր զոյգ դուռներուն հետ։ Իր պատուհանները Ստամոքսի բաժինին պերճ ցուցահանդէսը կը ներկայացնեն՝ ուր անշուք դարձող՝ անուշիկ սուր նայուածք մը կը թարթէ ու կը հեռանայ, յաճախ խուքը կլլելով, եթէ գրպանին ստակը պատճառներ ունենայ ստամոքսին հետ չխաւ չի համեմատելու։

Պակաս բան չեն թողուցած գրեթէ՝ կատարեալ ըլլալու համար չխտկուած ճոխութիւնը այդ ցուցահանդէսին։ Հաս գանկազուրկ հնդկահաւ մըն է որ տուտիկները տակ առած՝ կը բազմի կոնաձեւ ամպիոնի մը վրայ, հոն՝ լափրակ մը որ պնակէ երկար դագաղի մը մէջ իր իրանը կը փռէ, համեմանքի լոյծ պատանքին տակ։ Ոչխարի երրուծ մը ա՛ս դին, կողօսկրի միակտուր զանգուած մը ա՛ն դին՝ բաց ձգուած հովահարի մը տեսքով. կարմրախայտ ձուկեր՝ թեւերէ կախ, ու պտուղներ՝ խոյերու գագաթը տնտղուած։ Յետոյ շիշեր, շարք շարք, բարեւի կայնող լուրջ մարդերու կերպարանքով, —շիշերը գինիներուն, գարեջուրներուն, քացախի բնակիչ՝ նուրբ բանջարեղէններուն, պոռոտ պիտակներ իրենց մէջքէն կրելով։ Իսկ ամէնէն ետքը, աղցանախառն կանանչ ճմռութքներուն վրայ, տեսէք սա խոշոր, կարմիր, նազելաշո՛ւք խեցգետինը՝ որ իր ցից ցից պատրճներով ու սեւ ուլունքէ դաժան աչուկներով կարծես պահնորդ կ'սպասէ այդ բոլորին առջեւ։

Դուրսը, խանութին քովօքը, խորչխորչաւոր կրակարան մը կանգուն՝ որուն առջեւ շամփուրը ուղղահայեաց կը դառնայ շարունակ ու վրայի միսերուն շարոցը կը խորովի, կը ճենճերի, եղի քրտինքներ կը հեղու դէպի վար, մինչ սպասիկ մանչ մը ձեռքի դանակով ատեն ատեն կը տաշէ զանի, կամ, վար դնելով դանակ ու պնակ՝ միօրինակ հրաւէր մը կ'երգէ անցուդարձող բազմութեան, գոգնոցին ծալքերը ծփացնելով.

—Պօյ յուրսունլա՛ր, էֆէնտիլէր...։

Խորովոյքին բարկ բուրումը և ցուցափեղկին պերճ երեւոյթը այդ «հրամմեցէք»ները կը կանխեն արդէն։ Յաճախորդներ սկսած են ներս թափիլ ու տեղաւորուիլ սեղաններու շուրջ։ Ճաշցուցակները ձեռքէ ձեռք կը պտըտին հապշտապ, անօթիները տոտանաւոր ճառ կարդացողի ձեւեր կը փորձեն անոր վրայ, կը կմկման, կը տնտնան, խորտիկներու երկու սիւնակ անուններուն մէջ կը թաղուին անձկագին, մինչեւ որ ընտրութիւնները լմննան ու սպասեակներ մազոտ բանին մէկ սեղանէն միւսը, ծռելով, ճկելով, փաղաքուշ բառեր բերաննին և չզիտոտ պնակներ՝ ձեռուընին։

Հրահանգները կը նորոգուին, կը փոփոխուին բոլորը եռեւէ։ Հաւու արգանակին կը յաջորդէ հորթի կողիկը, կամ ձէթով կանկառին՝ ծուազեղ դդմաձը։ Որթատերեւի փաթութքը կանխել կ'ուզէ անտառախորով գառնուկը, եղինձն ալ՝ տապկուած ուղեղը, և ճաշակներու այս խօլ պէսպիսութեան մէջ հեգ չէզոք Ստամոքսը կ'ստանձնէ կրաւորական իր դերը, հազիւ համարձակելով բողոքի մրմունջ մը բարձրացնել ձգտալէն, բողոքի տկար մրմո՛ւնջ մը՝ զոր Գարթալի գինին կը մարէ իսկոյն։

...Ցօրեկուան միջօրէն նոպայի է՛ն բուռն ժամն է Ճաշարանին։ Մարդկային այդ տարօրինակ փեթակը կը լենայ կը լենայ ու կը պարպուի անընդհատ. եկողները, — դիտեցէք, — գո՛ղ առնէտի պէս շուտիկ, միշտ հետախոյզ ակնարկներ ժուռածելով խորտիկի դարաններուն վրայ, կարծես թէ ատոնք չօգալէին իրենց անսուաղ որովայնին. իսկ մեկնողները կամաց կամաց, կրիայի՝ պէս կամաց, տկած պորտերնին գրգռելով և ուտելէ գերյագեցած՝ ակռաներնին ծծելով շարունակ։

Յանկարծ մուրացիկ մը կը սպրդի դուռնէն ներս և սպասարկողներու զբաղումէն օգտուելով փո՛յթ կը մօտի յաճախորդի մը։ Հասուկ աղջիկ մըն է։ Ձեռք չերկնցուներ, կը նայի միայն։ Աղուոր ըսուելիք տեղ իր վրայ նայող ատ աչքերը կան, նաեւ ըմբոստ ուռեցքը իր լանջքերուն։ Մարդը վեր կ'առնէ գլուխը, գինիէն տաքցած իր գլուխը, ու իր նայուածքը ատ աչքերէն կը սողոսկի դէպի վար։ Ունեւորին առջեւ աղքատ մը, կուշտին դիմաց իրաւցունէ անօթի՛ մը անա։ Բայց դերերը կը փոխուին իսկոյն։ Ո՛հ, այն անօթութիւնը որ Կիրքի՛ն է. և ստամոքսի պահանջէն մինչեւ վայելքի տենչը՝ ճամբան ա՛յնքան արագ, ա՛յնքան գահավէժ է, որ արուին բոց նայուածքը կ'իջնայ ինչուան սեւ սակարկութիւնը Մեղքին...։

Ճաշարանը իր տաժանքի ժամուն մէջն է դեռ, գործունէութիւնը կը խանդոտի, կը փփրի եռթալով՝ պնակներու յատակին դգալի բաղխումներէն, մարմար սեղաններու վրայ իինող սպասներու աղմուկէն, սպասիկ մանչերու քաղաքավար կոչերէն, նաեւ լեզուներու խօլ չաչիւնէն՝ քիմքերու ձեռուներուն. մինչ համադամներուն հոտերը կը շարունակեն գգիռ առթել դադրած ախորժակներու։ Անձեռոցներու ճոթեր նորէն շապիկներու ճեղքին կը կառչին, նկանակներ կը կոտրակուին մատներու պատառումին տակ ու ծնօտներ կը խաղկըտան անընդհատ։ Պատառաքաղը թիի պէս կը մխուի պնակին ծոց և անկէ մեկնելով շուա շուա կը ճամբորդէ դէպի ի շրթունք, իր բեռը պարպելու։ Փայտի դեռ պէ՛տք ունի գեհեանը, հարկ է նստել, հարկ է վառե՛լ հնոցը, և Որովայնին՝ համայնակո՛ւլ ատ կաթսային հարկ է պաշարը տալ լիուլի, որպէս զի վերջէն կարենա՛յ սկսիլ անիկա իր խախացումը և մամռումը։ Կլափը ժիր հնոցպանն է այդ մեքենային...։

Անդին, որմախորշի լուսամուտէն դէպ ի ներս, Խոհանոցը կը տաղտապի, կ'ալեկոծի հետզհետէ։ Պէտք է հասնիլ, պէտք է ջամբե՛լ ամէնուն։ Ակութները կը հրահրին, կը բոցոտին, սաններուն մէջի ապուրները աչք աչք վեր կը փչեն կրակին քով կոտորակներով, ու միսի փերթեր կը ճզրտան տապակներու այտին։ Աղտոտ պնակները կը լեռնանան մէկզի և դարտըկուող սանները գլխիվայր կը շրջին խոհակերոցին անկիւնը. մինչ սպասարկողները կ'սուրզուին անուններ զեղչել հիմայ ճաշացուցակի սիւնակներէն։

Միջօրէն դէպ ի երեկոյ իր յամր երթը կ'շապաշէ։ Սեղաններու շուրջ Երախանը կը ցանցառնայ, ցուցափեղկը աւերակի երեւոյթ մը կ'առնէ և քաղցելաբար ճաշակողներ հիմայ ցյադ յղըփացած՝ փեռուրի տաշուած կոթեր ունին ձեռուընուն մէջ։

Ակռայ խաւնելիք այդ առարկան աւարտական վերջակէտն է ճաշկերոյթին։ Ստակներ մաքուր պնակներու գոգ կը ձգուին յետոյ, և արծաթէ այդ բոլորակները կուգան եզանակել զուարթօրէն հունչ մը՝ որ կարծես սուր ծիծաղ մըն է որկորոտ մարդուն երեսին։ Պարոյրքը իր վախճանին հասած է։

«Ապրիլ ուտելո՛ւ համար»։ Ա՛ս է Ճաշարանին նշանաբանը անդարձ՝ զոր հերքող քիչեր կան գրեթէ ու քաղաքակիրթ մարդը զո՛ւր կը ճգնի զանի փոխելու, զանի շրջելու, ապացուցանելու համար թէ պէտք է «Ուտե՛լ ապրելո՛ւ համար» միայն...։

ԹԷՈԴԻԿ

ԻՆՔՆԱՏԻՊ ԵՒ ՅՈՒԶԻՉ

գրութիւն մը կը հրատարակենք մեր Դ. էջին մէջ, զոր ջերմապէս կը յանձնարարենք կարդալ, գրականութենէ ախորժ զգացողներուն։ Այսչափ ինքնատիպ և պատկերալից գրուածք մը շատ քիչ անգամ առիթ կ'ունենանք ներկայացնելու, ինչպէս է Բառացածները, հեղինակութիւն՝

ԳՐԻԳՈՐ ՆՇԱՆԵԱՆԻ

Պարզ Խօսքեր

10 ՂՐՈՒՇԻ ՀԱՄԱՐ

Էյուպի Ս. Եղիա Եկեղեցիին մէջ կրօնասէր բարեպաշտ անձ մը կայ որ 20 տարիէ ի վեր դպրութիւն և լուսարարութիւն կ'ընէ, կը յոգնի կ'աշխատի առանց ո՛և է դրամական ակնկալութեան։ Նոյն իսկ իբրեւ լուսարար իր առած նուէրը եկեղեցիին կը թողու, ինք արդէն արհեստի մը տէր ըլլալով։ Հոգեւոր պարտականութեան մը կատարման գիտակցութիւնը բաւ կը հա-

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ 48

[illegible]

ՈՍԿԻՆԵՐՈՒ ՃԱՄԲՈՒՆ ՎՐԱՅ

ՎԷՊ

ՑԵՂԱԿԱՆ-ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

Զ.

Հրաչեայ որ տասը վայրկեան առաջ հանդարտ սրտով լրագիր կը կարդար, հիմա Եանիի այս յայտնութիւններէն խառնուած՝ զգացումներու մեծ յեղաշրջումի մը ենթարկուեցաւ։ Այնչափ ծանրաբարոյ ու լուրջ երիտասարդը՝ գձուձ ծառայի մը արտասանած մէկ քանի խօսքերուն ազդեցութենէն չլմուած՝ մաքէն իսկ չէր անցըներ թէ, անոնք կրնային շինծու, սուտ ու մտացածին ըլլալ, զինք մոլորեցնելու և քիթէն բռնելու համար։ Եթէ ուրիշ պարագայի մէջ ըլլար, հարիւրաւոր Եանիներ, իրենց ամբողջ խորամանկութեամբ ու դարձուածքի մթերքը սպառելով, չէին կրնար խաբել Հրաչեան, այնչափ ուշիմ էր ու խելահաս, սակայն կնոջական խնդիրները տարբեր հով մը ունին և հազարաւոր փորձեր կը հաստատեն որ ամէնէն նրբամիտ ու խոհուն անձինք անսպասելի տկարութիւններու ենթարկուելով, խելքէ մաքէ վեր տխմարութիւններ կը գործեն երբ խնդիրին մէջ կին մը գտնուի։

Խորամանկ ծառան գտած էր երիտասարդին տկար կողմը և իր խօսքերուն անոր վրայ ներգործած նպաստաւոր ազդեցութիւնը տեսնելով՝ ուրախութենէն կը ճառագայթէր։ Ամիսը անցած էր Հրաչեայի՝ հիւրանոցը բնակելուն և այսչափ ժամանակ բնաւ ընտանեբար տեսակցած չէր իրեն հետ. նոյն իսկ հիւանդութեանը միջոցին ալ սպասարկութեան վերաբերող խնդիրներէն դուրս՝ երկու խօսք փոխանակելու չէր զիջած. և հիմա տեսնելով որ կատարելապէս իրեն խօսելիքներուն նուիրուած է, առիթէն օգտուելու դիտումով, նոր ծրագիրներ կը կազմէր մաքին մէջ։

Եանի թէեւ առայժմ չէր գիտեր թէ ի՛նչ հետեւանք պիտի ունենար այս ձեռնարկը, սակայն ամէն պարագայի մէջ վստահ ըլլալով որ երիտասարդին ու մանկամարդ կնոջ մտերմութիւնը արտակարգ շահու աղբիւր մը պիտի ապահովէ իրեն, միշտ յաջողցնելու նըպատակին վրայ կը խորհէր, քանի որ ատ երկուքէն զատ հաշուեան ալ կար, որմէ դիւրին էր անշուշտ մեծաքանակ պարգեւներ ստանալ Հրաչեայի ու ծերուկին կնոջ գաղտնիքները անոր ծախելով, ուստի գձուձ ծառան առաջ տանելով խօսակցութիւնը.

— Թող ներէ ինձ պարոնը, ըսաւ, եթէ պաշտօնէս դուրս նիւթերու վրայ խօսիլ կը համարձակիմ, սակայն անանկ պարագաներ կան որ մարդուս ձեռքը չէ լռելը. գեղանի տիկնոջն ձեզ նկատմամբ ցոյց տուած այս աստիճան հոգածութիւնն ու անձնուիրութիւնը խիղճս արթնցուց և հակառակ զգուշաւոր բնաւորութեանս, չկրցայ լռութիւն պահել, վստահ ըլլալով որ յարգանքի պակասութիւն չէք նկատեր այս յանդգնութիւնս։

Հրաչեայ այս պահուս մանկամարդ կնոջ յիշատակին նուիրուած ըլլալով կը փափագէր որ ծառան շարունակ անոր վրայ խօսէր, ուստի առանց ականջ տալու անոր քաղաքավարական բանաձեւերուն.

— Ձեր կարծիքը ինչ է այս մասին, հարցուց, ինչ կը հետեւցնէք տիկնոջ ընթացքէն, հետաքրքրութենէ տարբե՞ր զգացումով մը շահագրգռուած է հիւանդութեանս պարագաներովս։

— Պարոնը ինձմէ լաւ կը դատէ ամէն բան, պատասխանեց Եանի. գիտէք արդէն թէ ի՛նչ աստիճանի զարգացած և ուշիմ կին է։

— Իրաւունք ունիք, պատասխանեց Հրաչեայ, այդ տեսակէտներով ըսելիք չկայ։

— Ուրիշ տեսակէտներով ալ բացարձակ բարձրութեան վրայ է, յարեց ծառան, հիւրանոցին յաճախորդներուն ամէնքն ալ հետամուտ են գոնէ մէկ ակնարկին արժանանալու և սակայն անիկայ միշտ գիտէ պահել իր գեղեցկութիւնն ու բարձրութիւնը։

Ծառան քանի՛ խօսէր, Հրաչեայի համակրանքը նոյն համեմատութեամբ կ'աւելնար Ամէլիի նկատմամբ, որուն աքանչելի գեղեցկութեան հետ, հոգիին վսեմութիւնն ալ կը պատկերանար երեւակայութեանը առջեւ։ Արդարեւ բարձր կը գտնէր զայն, ֆիզիքապէս ու բարոյապէս անստգիւտ, որ զինք հետապնդող տասնեակներով երիտասարդներէ և ո՛չ մէկուն երեսը նայելու կը զիջանէր։ Եւ այսչափ հոգեկան ծիրքերով օժտուած կնոջ մը իրեն նկատմամբ ցոյց տուած արտակարգ հոգածութիւնը կը հպարտացնէր զինք ու համակրանքի բուռն հոսանք մը կը ծնցնէր իր մէջ անոր նկատմամբ։ Մինակ՝ ծերուկին հետ անոր ունեցած յարաբերութեանը խելք չէր կրնար հասցնել. եթէ անոր կինն էր, ու ամուսինը խաբելով կը հետապնդէր իրեն, առանց համակրանք մը նողկանքէ ու զզուանքէ ուրիշ բան չէր կրնար առթել իրեն։ Ամուսինը խաբող կին մը, ո՛րչափ ալ արդարացի պատճառներ ունենար, ստորին արարած մ'էր քանի որ նուիրական ուխտ մը կ'եղծանէր ու անհաւատարմութիւններու ամէնէն սոսկալին կը գործէր։ Իսկ եթէ ծերուկին աղջիկն էր, այն ատեն խնդիրը կը տարբերէր, բայց անոնց յարաբերութիւնները հեռու էին հօր ու աղջկան հանգամանքէն։

Ամէնէն առաջ այս կէտին խելք հասցնել ուզելով երիտասարդը.

—Բայց ծերուկը ամուսի՞նն է այդ կնոջ, հարցուց ծառային,

—Այդ պարագան անորոշ մնացած է պատասխանեց Եանի, հիւրանոցին մէջ ամէն ոք հետաքրքիր է այդ մասին, սակայն անկարելի եղած է բան մը հասկնալ, որովհետեւ ծերուկը բնաւ յարաբերութիւն չունէր մարդու հետ և չի ներեր որ կինն ալ մարդու երես նայի։ Ամէնէն աննշան մէկ անզգուշութիւնն իսկ կասկած կ'առթէ ծերուկին և քանի որ լաւագոյն յաճախորդ մ'է, չվշտացնելու համար ծայրայեղ վերապահութիւնով կը շարժինք անոնց շուրջ։

—Ի՞նչ մարդիկ են, ի՞նչ գործ ունին, բոլորովին խորհրդաւոր կեանք մը կը վարեն կարծեմ, հարցուց Հրաչեայ։

—Իրաւ է որ խելք հասցուցած չունինք. անպատճառ կարեւոր գործի մը կը հետապնդէ ծերուկը, բայց այնչափ այլամերժ բնաւորութիւն ունի որ, ոչ ոք կրնայ բան մը հասկնալ. արդէն հազիւ շաբաթը մէկ քանի անգամ կը բացակայի հիւրանոցէն, մնացած ժամանակը կնոջ քով կ'անցընէ, և շխտակը խօսելու համար հրեշտակի համբերութիւն ունենալու է մարդ, ամէն օր առտուանց մինչեւ իրիկուն սենեակի մը մէջ փակուելով այդ խոժոռ մարդուն դէմքը տեսնելու համար։

—Այցելու կ'ընդունի՞ն, հարցուց երիտասարդը, գոնէ այդ կողմէն լուսաբանութիւն մը ձեռք բերելու յոյսով։

—Ամենեւի՛ն, ո՛չ հիւր կ'ընդունին, ո՛չ ալ իրենք այցելութեան կ'երթան։

—Ուրեմն խորհրդաւոր պարագայ մը կենալու է իրենց կեանքին մէջ, եթէ ո՛չ այսչափ զգուշաւորութիւնը աղէկ նշան չէ։

—Նախանձոտութիւնը կը մտնաք, մոլտաց ծառան, այնչափ գեղեցիկ ու հրապուրիչ կինը ո՞վ կը վայլեցնէ ծերուկին։

(Շարունակելի)

մարէ իրեն։ Արդ, այս եկեղեցասէր անձը իրաւունք ունենալ կը կարծէ, Զատկի չարթուն, Թաղեցի աղքատիկ կնոջ մը համար 10 ղրշ․ի նպաստ մը խնդրել Թաղ․ Խորհուրդէն։ Կինը օրական 40—50 փր․ի հասոյթ մը միայն ունի և Թաղեցիները կը վկայեն թէ անիկա ստուգիւ 10 ղրշ․ի նպաստին կը կարօտէր Զատկի առթիւ։ Բայց Թաղ․ Խորհուրդը կը մերժէ և հետեւանքը կ'ըլլայ այդ եկեղեցասէր անձին վշտանալն ու պաշտօնէ քաշուիլը։

Թաղին քահանան առանձին կը մնայ և կ'ըսուի թէ անցեալ կիրակի Ս․ Պատարագ չէ մատուցուեր դպիր եւ լուսարար չգտնուելուն պատճառաւ, և այս ամէնը տա՛սն ղրուշի համար։ Կը փափաքէինք գիտնալ թէ ստո՞յգ են այս տեղեկութիւնները, և եթէ այո՛, Ս․ Եղիա եկեղեցիին Թաղ․ Խորհուրդն ինչ պատճառ ունէր 10 ղրշ․ի նպաստ մը զլանալու աղքատիկ կնոջ մը և 20 տարիէ ի վեր կրօնասիրաբար եկեղեցիին ծառայող անձ մը վշտացնել։

ՍԻՄԷՈՆ ՏԵՐՈՒՆԻ

ԱՐՏԱՔԻՆ

ՆԱԽԱԳԱՀԱԿԱՆ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ
ԻՏԱԼԻՈՅ ԱՐՔՈՒՆԻՔԻՆ

ՀՌՈՄ, Ապրիլ 25. — Առաւօտեան ժամը 10ուկէսին Մ. Լուպէ ընկերակցութեամբ ֆրանսական դեսպան Մ. Պառէրի և իր իտալացի հիւրամեծար զինուորականներուն, կառքով Պանթէոն գնաց։

Արդէն քաղաքին մէջ մեծ ոգեւորութիւն կը տիրէր, և տասը վայրկեան տեւող անցքին վրայ Նախագահը ջերմագին ծափերով ողջունուեցաւ ամբոխին կողմէ, որ համախմբուած էր զինուորներուն ցանկին ետեւը։

Մ. Լուպէ Պանթէոն հասնելուն ընդունուեցաւ հանրային կրթութեան նախարար Մ. Օրլանտոյի և հինաւուրց զօրականներուն նախագահ ծերակուտական Մ. Մասարուչիի կողմէ, որ բարեգալստեան ուղերձ մը կարդաց։ Մ. Լուպէ շնորհակալ կ'ըլլայ և կը մտնէ եկեղեցի, ուր իր անունը կը գրէ Վիքթոր Էմմանուէլ Թագաւորին գերեզմանին այցելուներուն տումարին մէջ։ Պսակ մը կը դնէ գերեզմանին վրայ, յետոյ կ'երթայ Ումպերթօ Թագաւորին գերեզմանը, ուր կը դնէ նաեւ պսակ մը, և անունը կ'արձանագրէ այցելուներու միւս տետրակին մէջ։

Իտալիոյ Թագաւորին և Թագուհիին յիշատակին ընծայուած այս յարգանքէն վերջ, Մ. Լուպէ կ'երթայ Մարկէրիթա Պալատը, ուր կը հասնի ժամը 11ին։

Սանդուխին ստորոտը կը սպասէին Ճենովայի դուքսը, Բաբբանիքա կոմսուհին, որոնք վերի յարկը կ'առաջնորդեն Նախագահը։

Մարգարիտա Թագուհին նախագահին կը սպասէր պալատին և արքունի տիկիններէն շրջապատուած։

Նախագահին և մայր Թագուհիին տեսակցութիւնը շատ սիրալիր եղաւ։ Մ. Լուպէի այցելութիւնը գրեթէ կէս ժամ տեւեց, և երբ պալատէն դուրս ելաւ, Մարգարիտա Թագուհին պատուհաններէն կը նայէր, ինչպէս ըրած էր Նախագահին գալուն ժամանակ։

Մ. Լուպէ յետոյ գնաց Կուիրինալ, և կէս օրին ալ ֆրանսական դեսպանատունը։ Դեսպանատան գլխաւոր մուտքը զարդարուած էր իտալական և ֆրանսական դրօշներով։ Կեդրոնական պատշգամին վրայ կը տեսնուէին ֆրանսական դրօշը և կարմիր գորգեր։ Մեծ սանդուխը ծածկուած է կարմիր ճոխ գորգերով և մեծաքանակ ծաղիկներով և հիանալի տունկերով։

Ճաշը տեղի ունեցաւ մեծ ճաշասրահին մէջ, որուն պատերը զարդարուած են Կոպլէնի հին գորգերով։ Սրահին կեդրոնը կը տեսնուի Մուրանոյի շքեղ աշտանակ մը։ Սեղանը զարդարուած է կարմիր վարդերով և ուրիշ ծաղիկներով, պատրաստուած է 36 հոգիի համար։ Կը նշմարուին Սէվրի փոքրիկ անօթներ, որոնք որսորդութեան զանազան տեսարաններ կը ներկայացնեն։

Մ. Լուպէ կը նստի սեղանին կեդրոնը, իրեն դէմը ունենալով Մ. Տէլքասէն։

Այս միջոցիս արդէն բազմաթիւ պատուիրակութիւններ դեսպանատուն հասած են՝ ուղերձներ և նուէրներ յանձնելու համար Նախագահին։

Հանրապետութեան Նախագահը զանոնք կ'ընդունի ճաշէն վերջ։ Ներկայացուցիչն է իշխան Սթօցի, որ համառօտ ճառ մը կ'արտասանէ։ Յետոյ կը ներկայանան բոլոր միւս պատուիրակութիւնները, հինաւուրց զօրականները, Հռոմի ֆրանսական դպրոցներուն պաշտօնեաները, որոնք ուղերձներ արտասանեցին։ Մ. Լուպէ անոնցմէ շատերուն պատուանշաններ տուաւ։

Այս իրիկուն Կուիրինալի պալատին մէջ ի պատիւ Մ. Լուպէի շքեղ հացկերոյթ մը տրուեցաւ։ Թագաւորը հետեւեալ բաժակաճառը արտասանեց իտալերէն լեզուով.—

«Ամբողջ Իտալիոյ սիրտը կը բաբախէ իմինիս հետ, ողջունելով ձեր մէջ, որ մեր պատուական հիւրն էք, ֆրանսական վեհոգի ազգը։

«Մեր կառավարութիւնները դիւրաւ համաձայնեցան, գործակցելով խաղաղութեան պահպանման, ա՛յն բարձրագոյն բարիքին, զոր բոլոր Տէրութիւնք հետզհետէ կը միտին աւելի ամրապնդել, և ստորագրելով իրաւարարութեան դաշնագրութիւնը և գործաւորական դաշնագրութիւնը, երաշխաւորեցին քաղաքական խաղաղութիւնը և զօրացուցին ընկերային խաղաղութիւնը։ Իտալիա և Ֆրանսա, երկուքն ալ լատինական հին կոճղէն ծնած, դարերու շրջանին մէջ պիտի պահպանեն յարակցութեան անջնջելի աւանդութիւնները, և այսօր դարձեալ կը հաստատեն իրենց բարեկամութիւնը այս յաւիտենական Հռովմայ մէջ, որմէ այնքան ներշնչումներ քաղած է երկու ժողովուրդներուն ազգային հանճարը։

«Տէ՛ր Նախագահ, Ձեր ձեռքը սեղմելով, փառաւոր յիշատակները կուգան կը լեցնեն իմ հոգիս ամենասիրելի յուզումներով, և այս մտածումներով և այս զգացումներով է որ գաւաթս կը բարձրացնեմ Ֆրանսայի և անոր արժանաւոր ու պատուական պետին բարօրութեան համար։»

Թագաւորին բաժակաճառէն վերջ, զոր ունկնդիրները յոտնկայս մտիկ ըրին, երաժշտախումբը Մառսէյյէզը նուագեց։

Նախագահը պատասխանելով Թագաւորին բաժակաճառին, արտասանեց հետեւեալ խօսքերը. —

«Տէ՛ր Արքայ,

«Չեմ կրնար բացատրել յուզումս և երախտագիտութիւնս զոր կը պարտիմ Ձեր Վեհափառութեան ա՛յնքան սիրալիր և ա՛յնքան պատուական լեզուին, և այս հիանալի ու անմոռանալի ընդունելութեան, որուն մէջ միացած է Իտալիա համօրէն իր Օգոստափառ Վեհապետին և Վեհապետուհիին՝ պատուելու համար Ֆրանսան։ Ձեր խօսքերը, Տէ՛ր Արքայ, վաղը խորապէս պիտի թնդան բոլոր ֆրանսական սիրտերու մէջ։

«Արդարեւ, Ֆրանսա և Իտալիա այս օրուան չսպասեցին զիրենք իրարու մօտեցնող յարակցութիւնները հռչակելու համար, որոնք կ'ուզեն որ անոնք միշտ բարեկամ մնան իրենց երջանկութեան համար, բայց ինչպէս Ձեր Վեհափառութեան, նմանապէս ինծի ալ մեծ խնդութիւն մըն է լսելը թէ անոնց բարեկամութիւնը կը հաստատուի այս փառապանծ Հռովմայ մէջ, որուն մէջ Ֆրանսացիք և Իտալացիք կը յարգեն հասարակաց մայր մը և իրենց հանճարին ու իրենց քաջարութեանց ներշնչումը։ Մեր կառավարութիւնները հասկցան թէ ո՛րքան կարեւոր էր համաձայնեցնել իրենց երկրին շահերը զիրենք իրարու մօտ տանող համակրութիւններուն հետ. անոնց բարեբաստիկ գործակցութենէն ծնան վերջերս իրաւարարութեան պայմանագրութիւնը և գործաւորական պայմանագրութիւնը, որոնց մէջ ձեզի հետ կը տեսնեմ քաղաքական խաղաղութեան նոր երաշխիք մը և ընկերային յառաջդիմութեան բեղնաւոր գործիք մը։

«Տէր Արքայ, հասարակաց մեծ յիշատակներով սիրտս լեցուած, մինչդեռ բաժակաճառի մէջ կը միացնեմ Իտալիոյ մեծութիւնը և բարօրութիւնը իր վեհոգի Վեհապետին և Վեհապետուհիին երջանկութեան համար տածած իղձերուս հետ։»

Երաժշտախումբը կը նուագէ իտալական քայլերգը։

Իրիկուան ժամը 10ին Արժանթինա թատրոնը կը հասնին քաղաքապետը և իր օգնականները, յետոյ վարչապետ Մ. Ճիօլիթթի, նախարարները և իշխանութիւնք։

Ժամը 10.15ին երաժշտախումբը կը նուագէ արքայական քայլերգը։ Թափորը կը հասնի, առաջնորդութեամբ զրահապատ զինուորներու. խուռն կը թնդան որոտընդոստ ծափեր։

Առաջին կառքին մէջ կը գտնուին Մարքիզ Բալապրինի, ծովակալ Տէկրէթթիս, Կոմս Պրունչի Ֆալկարի և հրամատար Րէյմոնտի։

Երկրորդ կառքէն Մ. Լուպէ կ'իջնէ առաջին անգամ, յետոյ Թագաւորը և Ճենովայի դուքսը։

Երրորդ կառքէն կիջնէ Թագուհին և Թուրինոյի կոմսը։

Թատրոնին դրան առջեւ Հռոմի քաղաքապետը, վարչապետ Մ. Ճիօլիթթի և ֆրանսական դեսպան Մ. Պառէր կ'ընդունին Մ. Լուպէն և Թագաւորն ու Թագուհին։

Քաղաքապետը Թեւը կուտայ Էլէնա Թագուհիին, որ հիանալի քրէմ արդուզարդ կը կրէ ոսկեփայլ շղարշով և բաց գոյն մուշտակով. իր պարանոցը կը շողշողայ ադամանդներու մէջ, մազերուն վրայ կը ճառագայթէ Թագ մը։

Թագաւորը մեծ համազգեստով և Պատուոյ Լէգէոնի մեծ ժապաւէնը կապած։

Մ. Լուպէ քաղաքային պարզ հագուստով կը կրէ Աւետման մանեակը։

Թագաւորը, Թագուհին և Մ. Լուպէ իրենց մուտքը կը գործեն արքայական օթեակին մէջ։ Մ. Լուպէ Թեւը տուած է Թագուհիին։ Յետոյ կուգան Թագաւորը, Թուրինոյի կոմսը, Ճենովայի դուքսը և արքայական հետեւորդները։

Ոտքի վրայ կ'ունկնդրեն Մառսէյյէզը և արքայական քայլերգը։ Կը թնդան երկարաձիգ ծափեր։

Նախագահը և Թագաւորը կ'ողջունեն շնորհակալութեամբ։

Մ. Լուպէ մէջտեղի թիկնաթոռը բազմած է, աջ կողմը Թագուհին և ձախ կողմը Թագաւորը։

Թագուհիին աջ կողմը կայ Թուրինոյի կոմսը, և Թագաւորին ձախ կողմը Ճենովայի դուքսը։

Վարագոյրը կը բացուի Ֆաուսթի երկրորդ արարուածին վրայ։

Իտալիոյ և Ֆրանսայի մերձեցումը ներկայացնող պարերգ մը կը վերջացնէ Թատերական մասը։

Մ. Լուպէ և Թագաւորը ու Թագուհին կը մեկնին սրահէն, մինչ ներկայք կ'աղաղակեն.— «Կեցցէ Լուպէ, կեցցէ Ֆրանսա, կեցցէ Իտալիա»։

Երբ Իտալիոյ Թագաւորը, Թագուհին և Մ. Լուպէ կառք կը նստին, երաժշտախումբը կը նուագէ Մառսէյյէզը և իտալական քայլերգը։

Թատրոնին շրջակայքը համախըռնուած ամբոխը անգամ մը եւս կը ծափահարէ Մ. Լուպէն և Նոցին Վեհափառութիւնները, որոնք կէս գիշերը կէս ժամ անցած Կուիրինալ կը դառնան։

Մ. Լուպէ Ֆրանսական դեսպան Մ. Պառէրի միջոցաւ Իտալիոյ վարչապետ Մ. Ճիօլիթթիի յանձնելով Պատուոյ Լէգէոնի մեծ ժապաւէնը, յանձնարարեց իր դեսպանին իր խորին համակրութիւնը յայտնել նաեւ իտալացի այն պետական մարդուն որ մեծ դեր մը կատարեց Ֆրանսայի և Իտալիոյ բարեկամական յարաբերութեանց վերանորոգման մէջ։

Մ. Տէլքասէ այսօր այցելեց Իտալիոյ արտաքին գործոց նախարար Մ. Թիթթօնիի, որուն հետ երկարօրէն խորհրդակցեցաւ։ Յետոյ խորհրդակցութեան մասնակցեցան արտաքին գործոց խորհրդական Մ. Ֆուզինաթօ և Մ. Մալվանօ։

Իտալիոյ Թագաւորը և Թագուհին ներկայ պիտի չըլլան Վիքթոր Իւկոյի արձանին բացման Հռոմի մէջ։ Միայն թէ Նախագահը վաղը այցելութիւն մը պիտի տայ այդ արձանին, զոր Հռոմ քաղաքին նուիրած է Ֆրանքեւիտալական Ընկերութիւնը։ Առաջին ծրագիրը այնպէս էր որ Թագաւորը Նախագահէ բացման հանդէսին, բայց Գերմանիոյ կողմէ գիտել տրուած ըլլալով որ քանի մը տարի առաջ Հռոմի նուիրուած գերման բանաստեղծ Կէօթէի արձանին բացումը դեռ կատարուած չէ, այդ պարագան հաճելի պիտի չըլլայ Գերմանիոյ։ Այս պայմաններուն ներքեւ առաջարկուած բացումը կրնար ծանր դժուարութիւններ առաջ բերել։ Այս մասին բանակցութիւններ փոխանակուելով Բարիզի և Հռոմի միջեւ, որոշուեցաւ ծրագիրը բարեփոխել։ Գերմանիոյ դիւրազգածութիւնը չվիրաւորելու համար, որոշուեցաւ որ Իտալիոյ Թագաւորն ու Թագուհին արձանին բացման ներկայ չըլլան, այլ միայն թէ արձանը ցուցուի Նախագահին։ Բայց ներկայ պիտի ըլլան բազմաթիւ Իտալացի երեսփոխաններ թերեւս նաեւ Հռոմի Քաղաքապետը։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԱՐՇԱՒԱՆՔ
ԴԷՊԻ ԿԷՆՍԱՆ

ՃԱՐՈՆԱԿԱՆ ՄԱՐՏԱՆԱՒԵՐ ԹՈՐՓԻԼԱՀԱՐ

ՑԱՄԱՔԻՆ ՎՐԱՅ

(Վերջին թղթաբերով առնուած Եւրոպական թերթերէն: Դէպքերը պատմուած իրենց կանոնաւորութեամբ եւ շարունակաբար)։

ՇԱՆԿԱՅ, Ապրիլ 25. — Եալուի վրայ սպասուած ընդհարումը առայժմ յետաձգուած է, որովհետեւ Ճարոնցիք այս պահուս ուրիշ կէտի մը վրայ գործողութիւն մը կը մտածեն. բայց իրենց յառաջացումը խիստ գաղտնի կը պահեն։

Չինական Հաիքիէն յածանաւը մըշուշի ժամանակ քարաժայռներու զարնուելով ընկղմեցաւ Էլլիթ կղզիներուն բացերը։

ՊԵԹԵՐՍՊՈՒՐԿ, Ապրիլ 25. — Տակաւին կռուելու մասնաւոր լուր չկայ, թէեւ զրոյցներ կան թէ Ճարոնցիք ցամաք ելեր են Տալնիի մօտերը, և Բորթ Արթուրի վրայ ալ յարձակում ընելով ցամաք ելեր են։ Լուր կայ նաեւ թէ ճարոնական փոխադրանաւեր տեղ մը ընկղմեր, բայց մանրամասնութիւնները յայտնի չեն։

Վլատիվոսթոք տանող գետերը սառոյցէ ազատ են, և ռազմամթերք և ուտեստ տանող մակոյկներուն համար նաւարկելի են։

Կը կարծուի թէ Ճարոնցիք որոշեր են մեծ ճիգ մը ընել Բորթ Արթուրը գրաւելու համար, որովհետեւ չեն մոռցած և չեն ներած որ իրենք այդ նաւահանգիստէն զրկուեցան Չինաստանի հետ Պատերազմէն վերջ։

Կէնսանի ճարոնական հիւպատոսը կը տեղեկագրէ թէ Ապրիլ 25ին երկու ռուս թորփիլանաւեր նոյն նաւահանգիստը մտան։ Ճարոնցի ծերերը, կիները և տղաքները իրենց վախէն քաղաքէն փախան, Ռուսք ճարոնական շոգենաւ մը ընկղմեցին և անմիջապէս մեկնեցան։ Շոգենաւը 1884ին շինուած էր, 600 թոնօ տարողութեամբ։

ՊԵԹԵՐՍՊՈՒՐԿ, Ապրիլ 25.—Զօրավար Քուրոբաթքին հետեւեալ հեռագիրը ղրկած է Զարին այսօրուան թուով.—

«Զօրավար Սասուլից երէկի թուով կը տեղեկագրէ թէ վերջին քանի մը օրերուն Ճարոնցիք սկսած են կամուրջներ շինել, մակոյկներ հաւաքել և իրեղէններ պատրաստել նոր կամուրջներ շինելու համար Վիժուի մօտերը, նաեւ Սիկու գիւղին մօտ գետէն 15 վերստ դէպ ի վեր։

«Ապրիլ 23ին, ճարոնական ջոկատ մը, որ կը բաղկանար երկու գումարտակ հետեւակներէ և սակաւաթիւ ձիաւորներէ, Եալուն անցաւ Սիաօբուսիքէ 15 վերստ վարէն։ Զօրավար Սասուլից անմիջապէս միջոցներ ձեռք առաւ ռուսական շղթաները զօրացնելու համար։ Ամէն ինչ կը ցուցնէ թէ Ճարոնցիք պատրաստութիւններ կը կատարեն գետէն անցնելու։»

Քանի մը գունդ Խազախներ գրաւեցին Շէնքչէն քաղաքը՝ Եալուի վրայ կեդրոնացող Ճարոնցիներուն ետեւը։ Այս գրաւման նպատակն է Կէնսանէն եկող ճարոնցի զօրքերուն ճամբան կտրել։

ԴԷՊՔԵՐԸ ԲՈՐԹ ԱՐԹՈՒՐԻ ՄԷՋ

ՊԵԹԵՐՍՊՈՒՐԿ, Ապրիլ 25.—Հետեւեալ հեռագիրը առնուած է Բորթ Արթուրէն երէկի թուով.—

«Թէեւ ինը ճարոնական շոգենաւեր ընկղմած են, բայց նաւահանգստին մուտքը կատարելապէս ազատ է։

«Բէթրօբավլովսքի ընկղմումը ընդհանուր կերպով եղերական դժբախտութիւն մը կը համարուի, բայց երբեք պիտի չազդէ պատերազմին ընթացքին վրայ, ոչ ալ պիտի փոխէ Ռուսիոյ յոյսը վերջ ի վերջոյ փայլուն յաջողութիւններ ձեռք բերելու համար Բորթ Արթուրի նաւատորմին շնորհիւ։

«Ուշի ուշով կատարուած քննութիւններէն հաստատուած է թէ Ճարոնցիք ամէն երկու շաբաթն անգամ մը յարձակում ըրած են Բորթ Արթուրի վրայ, և թէ Բորթ Արթուրի Չինացիները առաջուընէ գիտեն յարձակումը և իմաց կուտան Ռուսներուն։ Ասիկա կը ցուցնէ թէ Ճարոնցիք հարկ եղած տեղեկութիւնները կուտան անոնց։

«Ճարոնցիք ամէն ռմբակոծումի ժամանակ կը զգուշանան մեր ցամաքային բերդերուն կրակէն. շատ հեռուէն ռումբ կը նետեն, ճակատամարտի չեն ուզեր բռնուիլ։

«15ի յարձակման միջոցին, ճարոնական նոր մարտանաւերէն մին, կա՛մ Նիչինը կամ Քազուկան ծանր վնասներ կրեց, և յածանաւ մը ընկղմեցաւ։ Ճարոնցիք յամառ լռութիւն մը կը պահեն իրենց կորուստներուն վրայ։

«Վերջին լուրերը կը ցուցնեն թէ Ճարոնի միտքը դրած է պատերազմը շարունակել, ինչ որ ալ ըլլայ։ Բայց իր դրամական վիճակը ծայրը ծայրին հասած է, մինչ Ռուսիա դեռ յարձակողականի չէ սկսած։»

Ուրիշ հեռագիր մըն ալ կ'ըսէ.—

«Հանդարտութեան զարմանալի վիճակ մը կը տիրէ հոս։ Զօրքերը, նաւազները, ինչպէս նաեւ բնակիչները պաշարման վիճակին համար անտարբերութիւն մը ցոյց կուտան։ Բէթրօբավլովսքի ընկղմումը և ծովակալ Մաքարովի մահը բնաւ չեն դղրդած այն համոզումը թէ Բորթ Արթուր անառիկ է, եւ թէ Ճարոնցիներուն արագ արագ պարտութիւնը անխուսափելի է։

«Վերջին երկու ամիսներուն մէջ Բորթ Արթուր պաշտպանութեան այնպիսի վիճակի մը մէջ դրուած է որ նաւահանգիստը հիմա բացարձակապէս անառիկ է։ Թէ՛ ցամաքին և թէ ծովուն կողմէ տկար կէտերը զօրացուցուած են։ Պահնորդներուն թիւը մեծապէս աւելցած է, և մէկ տարուան բաւելու համար պաշար հաւաքած է բերդին մէջ։ Բորթ Արթուր ցամաքին կողմէ պատրաստ է դիմադրելու թշնամիին յարձակումները։

«Ցերեկ ատեն չկայ բան մը որ ցուցնէ թէ քաղաքը պաշարման վիճակի մէջ է։ Երաժշտախումբ մը կը նուագէ պուլվարին վրայ, որ լեցուն է վայելչազգեստ բազմութեամբ, և տղաքներ կը խաղան նաւազներու ձայնով։ Բայց գիշերը քաղաքը կը խորասուզուի լռութեան մէջ։»

Բորթ Արթուրէ ուրիշ հեռագիր մը կ'ըսէ թէ անհիմն է Պէրլինի մէջ հրատարակուած այն լուրը թէ 20,000 Ճարոնցիք Տալնիի մօտ տեղ մը ցամաք ելեր են։ Լիաօթունկ թերակղզիին մէջ կացութիւնը փոխուած չէ։

Ծովակալ Սքրիտլով այսօր երկարատեւ ունկնդրութեան ընդունուեցաւ Զարէն։ Ծովակալը խոստացաւ իր մարդկային կարողութեան չափով աշխատիլ, յայտարարելով հանդերձ թէ իրմէ պահանջուած գործը ամենադժուարին է։

ՌՈՒՍ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ԸՆՏԱՆԻՔԸ

Բովանդակ Ռուսիոյ մէջ, մանաւանդ Բեթերսպուրկի պաշտօնական և պալատական շրջանակներուն մէջ ուրախութեամբ սրտի կը սպասուի բարեբաստիկ ազատման Ցէսարևիչա Զարուհիին, որ մայր ըլլալու վիճակին մէջ է։ Նորածինը Օգս․ի վերջերը կ'ակնկալուի։ Ն. Վեհափառութիւն մինչեւ ցարդ չորս աղջիկ զաւակ պարգեւած է իր Օգոստափառ ամուսինին։

ԶՕՐԱՎԱՐ ՔՈՒՐՈՊԱԹՔԻՆ

Կայսերական անձնական ձիաւոր պահնորդներուն գնդապետ իշխան Թրուպեցքօյ Ծ. Արեւելք մեկնեցաւ, իբրեւ թիկնապահ զօրավար Քուրոպաթքինի։ Իր պաշտօնը պիտի ըլլայ հոգ տանիլ զինուորներուն պէտքերուն և իմացնել ուղղակի կայսրուհիին որ անմիջապէս հարկ եղածը պիտի ղրկէ։

Զարը յայտարարեց թէ ամէն բան պատրաստ է։ Ծ. Արեւելքի պէտքերուն սահմանուած թնդանօթներուն մէկ մասը մնացած են ճամբայ հանուելու համար։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ՃԱՊՈՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ, Ապրիլ 28.— Դերծովակալ Նոէ կը տեղեկագրէ թէ, ռուսական երկու թորփիլանաւ Ապրիլ 25ին Կէնսանի առջեւ օդը հանեցին ճարոնական երկու շոգենաւ, անոնց մէջ գտնուած բոլոր անձերը ցամաք հանել տալէ ետքը։ Յաջորդ գիշերը, Ռուսերը օդը հանեցին նաեւ Քինշիու-Մարու զինուորական մեծ փոխադրանաւը, որ զինուորական պաշար և ածուխ բեռցած էր և 4 թնդանօթով զինուած։ Նաւազներուն մէկ մասը անձնատուր ըլլալով, Ռուսաց կողմէ իրենց մարտանաւերը ընդունուեցան. իսկ մնացեալները ընդդիմութիւն ըրած ըլլալով փոխադրանաւին հետ ընկղմեցան։

—Արխանկէլի կառավարիչ դեր ծովակալ Ռինաքի Քորսաքով, Սեւ ծովու ռուս նաւատորմին հրամատար անուանուեցաւ ծովակալ Սքրիտլովի տեղ որ Սեւաստաբոլի ճամբով Ծ. Արեւելք մեկնեցաւ։

—Ռուս հեռագրական Գործակալութիւնը կը հերքէ այն լուրը թէ Ճարոնցիք Բորթ Արթուրէ Նիու Զուանկ տանող երկաթուղւոյ գիծը կտրած են։

ԹՕՔԻՕ.— Ճարոնական թնդանօթակիր մը, քանի մը թորփիլանաւերու հետ, Բչ. օր Եալու մտաւ և նոյն օրը և յաջորդ օրը թեթեւ կռիւներ ունեցան Ռուսներուն հետ։

ԻՐՔՈՒՑՔ.— Սիրիլ մեծ դուքսը հոս հասաւ։

ՀՌՈՄ.— Վիլհէլմ կայսր, Իտալիայէ մեկնած ատեն, հեռագիր մը ուղղելով վարչապետ և ներքին գործոց նախարար Մ. Ճօլիթթիի, կ'ըսէ.— «Ձեր գեղեցիկ հայրենիքէն մեկնած ատենս, զոր անկեղծապէս կը սիրեմ, կաղաչեմ ձեզ ընդունիլ սրտագին շնորհակալութիւններս, այն ամէն բանի համար որ նպաստեց ճամբորդութիւնս հաճելի ընծայելու և դիւրացնելու»։

ՔԱՐԼՍՐՈՒՀԷ. — Գերման կայսրը և կայսրուհին հոս հասան։ Պատասխանելով քաղաքապետին ճառին, կայսրն ըսաւ թէ պարտականութիւնը կը համարէր այցելել իր սիրելի ազգականներուն, իր լիովին բուժման ապացոյցը տալու համար անոնց։ Յետոյ յոյս յայտնեց թէ ընդհ. խաղաղութիւնը պիտի չխանգարուի, արդի պէտքերը պիտի ամրապնդեն ժողովուրդին քաջասրտութիւնը և ի պահանջել հարկին Գերմանիա միշտ միացած պիտի մնայ։

ՆԱԲՈԼԻ.— Հանդիսական ճաշի միջոցին, Մ. Լուպէ և Վիքթոր Էմմանուէլ Թագաւոր բաժակաճառեր փոխանակեցին նաւատորմերուն վրայ։ Մ. Լուպէ իր երախտագիտութիւնը յայտնելով ըսաւ թէ Իտալիա և Ֆրանսա իրենց ուրոյն շահերը կարգադրելով Միջերկրականի մէջ, նոր նպաստ մը բերին Եւրոպայի խաղաղութեան։

ԼՈՆՏՈՆ,— Չիֆօւէ հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ քանի մը ճարոնական ջոկատներ գրաւած են Քիաօ-Լիէն-Ցէ քաղաքը, Եալուի աջ կողմը, Ուիճուի դիմացը։

—Բեբրոբավլովսքի ընկղմած միջոցին 12 միլիոն րուպլի գումար մը կար իր մէջ։ Ռուս կառավարութիւնը այդպիսի մեծ գումար մը դրած էր Մաքարովի տրամադրութեան տակ, որպէսզի եթէ Բորդ Արթուրի հաղորդակցութիւնները խզուին, այդ դրամով կարենայ հոգալ նաւաբաժնին և բերդաքաղաքին ամէն պէտքերը։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

ԱՆՑՈՒՔ ԹԱՂԵՐՈՒ ՄԷՋ

ԹՕՓ-ԳԱՊՈՒ

Աք-Սարայէն անդին, Թրամուէյի ծուլ գիծի մը կը հետեւի մեր կառքը և կ'երթայ կը հասնի պարիսպի մը դուռը, ուրկէ անդին կը տարածուին գերեզմաննոցներու նոճիներուն կատարները։

Հին բերդերուն դէմը, դեռ նորոգուած կը կենայ Ս. Նիկողոս եկեղեցին իր շուրջը բոլորած փայտէ սեւցած տուներ և քովը առած Յունական եկեղեցիին կապոյտ շէնքը։

Երբ կը հասնինք դեռ չէ եկած Ս. Պատրիարքը։ Վերջին պահուն Ն. Սրբազնութիւն փոխած է իր այցելութեան կարգը և Էթ-Մէյտանը ձգած է վերջի, մինչ անկէց պիտի սկսէր։

Կարճ պտոյտ մը Պոլսոյ այդ անդիի ծայրի կեդրոնին քանի մը փողոցներուն մէջ։ Էսնաֆ դասակարգ մըն է որ կը բնակի այս օդասուն և գալարազարդ գիւղը, օրը օրին ապրող, աշխատաւէր և գործունեայ ընտանիքներ, որոնց մէջ հայերուն թիւը 200 տունի կը հասնի։

Կոնակ կոնակի, կուշտ կուշտի տուած և պարտէզներով զրուագուած այս գիւղը, հեռու կեդրոնէ, իր անշուքութեան մէջ մարդամօտ բնակչութիւն մը ունի և եթէ չեն կրնար լիուլի ապրեցնել իրենց դպրոցն ու եկեղեցին, ատոր յանցանքը ո՛չ թէ իրենց սիրտին այլ քսակին խորն է։

Քանի չափ երկու սեւէ աշակերտներ, ճերմակ շապիկներ հագած և մոմերով, կը սպասեն։ Եւ ահա արդէն փողոցէն դարձած է Ս. Պատրիարքին կառքը։

«Հրաշափառ»ը ծայր կուտայ, և Ն. Սրբազնութիւն, փոքրաթիւ ներկաներու հետեւորդութեամբ եկեղեցի կը մտնէ աղօթելու։

Բաւական լայնկեկ, չափաւոր և տաւերախիտ եկեղեցի մը։ Խորանին մոմերը իրենց վտիտ լոյսը կը խեղդեն և մեծադիր ու հնութենէ գորշացած պատկերներու առջեւ կանթեղները աւելի կը մարին քան թէ կը վառին։

Այս աղօթատեղին 1832ին շինուած է հանգանակութեամբ և անկից ի վեր նոր փայլ մը չէ առած կրնանք ըսել, իր սպասներուն և յարդարանքին նայելով։

Դպրոցը եկեղեցիին շրջափակէն դուրս, անմիջապէս քէմն է։ Օրմանեան Պատրիարք քիչ մը հանգիստ կ'առնէ Թաղ. Խորհրդարանը ուր պատուասիրութիւններ կ'ըլլան։

Խօսքը Թաղային գործերու շուրջ կը դառնայ։ Պալաթի Թաղ. Խորհուրդը կտակագրի մը համաձայն, ամսական 130 ղրշ. տալու պարտական է եղեր և այդ գումարը 6—7 տարի է չէ վճարուեր, որով 18,000 ղրշ. կը պահանջուի անկէց՝ Իսկ ասդին, Թօփ-Գաբուի եկեղեցին ունի 18,000 ղրշ.ի պարտք մը կալուածական և այլ տուրքերէ և 40—50 ոսկիի ալ բաց մը։ Ուստի Թաղ. Խորհուրդը կ'աղաչէ Ս. Պատրիարք Հօր որ հրաման ընէ Պալաթի Թաղ. Խորհուրդին վճարել իր պարտքը։ Ն. Սրբազնութիւն յորդորեց ըսելով թէ, Պատրիարքարանը բան մը չի կրնար ընել ատոր, քանի որ միեւնոյն ժամանակ միւս եկեղեցին ալ իր աղքատութիւնը կուլայ. ասոր միակ միջոցը, ըսաւ, համերաշխութեամբ գործելն է. «Կ'երթաք, կը տեսնուիք անոնց հետ. մաս մը կը պահանջէք, փոքր կալուածի մը հասոյթը ձեզի կապելու կը հաւանեցնէք և մենք ալ կը վաւերացնենք։ Ա՛ս պէտք է ըլլայ ձեր ընելիքը։»

Գալով եկեղեցիին, վերջին երկրաշարժէն մեծապէս վնասուած է ան։ Վերնատունը անգործածելի է և մէկ կողմն ալ պատերը ճաթռտած։ Խորանին քարերը խախտած են։ Նորոգութիւն մը անհրաժեշտ նկատուած է, և Թաղ. Խորհուրդը խնդրեց Ս. Հօրմէն իր հոգածութիւնը չխնայել այդ գործին ալ։ Խորհուրդը ասկից առաջ դիմում ըրած է Զէննը պէյ Մէրհամէթճեանի, եկեղեցիին շինութեան համար։ Յիշեալը առաջարկեր է 50 ոսկի ճարելով բերել, խոստանալով որ մնացեալը ի՛նչ որ ալ ըլլայ ինք պատրաստ է վճարելու։ Հիմա այդ 50 ոսկիին խընդիրը կայ։ Ասկից առաջ Ս. Պատրիարքը կոնդակ մը տուած էր, բարեսէրներու կողմէ եկեղեցիին նուիրատուութիւններ ընել տալու համար։ Խորհուրդը դեռ կը պահէր այդ կոն-

դակը և Ս. Պատրիարքը առաջին օրհնակը ինք տալով, երկու ոսկի արձանագրուեցաւ և խրատեց Թաղ. Խորհուրդը որ շատ փութկոտութիւն ցոյց չտայ։

Քառորդ մը խօսակցութենէ ետք Ս. Պատրիարքը առաջնորդուեցաւ վարժարան։ Երկյարկ, լուսաւոր և կոկիկ փայտեայ շէնք մը։ Բարէ բակի մը երկու քովերը կը փռուին ճաշարանները։ Ճակատը երկկողմանի սանդուխ մը, անկիւնները մէյմէկ սենեակներով, որոց մէկը մանկապարտէզն է և միւսը դասարան։ Վերը, սանդուխին դէմը տեսչութեան սենեակը, որ գարնանային ծաղիկներով և աշակերտներու ձեռագործներով զարդարուած է։ Դէմ դիմաց երկու ուրիշ սենեակներ, մէկը աղջկանց սրահը և միւսը մանչերուն։

Այս դպրոցը ունի ամէնքը 120 աշակերտ։ Զօրս կարգէ բաղկացած նախակրթարանին մէջ 45 մանչ և 20 աղջիկ, իսկ մնացեալը մանկապարտէզի պարանք։ 5 հատ ալ վարժապետ և վարժուհի կան։ Իսր կալուած ունի քանի մը խանութ, որոնք թօշակներու հետ ամիսը եկամուտ մը կուտան 800-900 ղրշ.ի չափ. մինչ ելք ունի 1300 ղրշ. ամսական։

Ս. Պատրիարքին մուտքը ողջունուեցաւ անոր անուան ձօնուած երգերով։

Նախ մտաւ մանչերու սրահը. օրհնեց պզտիկները և ձեռք առնելով օրագրութիւնները, մէկիկ մէկիկ ոտքի հանեց յաջող աշակերտները։ Ետքոյ, այն սրամիտ, մանկական և դաստիարակիչ ասուլիսով, որուն գաղտնիքը միայն Ն. Սրբազնութիւնը գիտէ, խրատեց, յորդորեց և օրինակներ տուաւ դաստիարակութեան օգուտներուն վրայ։

Աշակերտներուն կողմէ, փոքրիկն Հայկ Բիւրքճեան, շնորհակալութեան ուղերձ մը կարդաց, ուր իրենց մանկական սրտին բոլոր երախտիքը կը յայտնեն այս հայրական և բարեդէպ բարձր այցելութեան համար, որուն կ'արժանանան, և զոր առաջին անգամն է որ կը վայելէ նոյն Թաղը երկար տարիներէ ի վեր։

Ս. Պատրիարքը իրա՛ւ ալ առաջին անգամ էր որ կ'այցելէր այս անշուք Թաղը իր Պատրիարքութենէն ի վեր, քանի որ յիշողներ եղան թէ երբեմն, եպիսկոպոսութեան ատեն, այցելած էր անգամ մը։

Արեւակէզ ճակատով և վառվռուն աչքերով այդ պզտիկներուն դէմքին վրայ տեսնելու էր այն երանութիւնը որ կը նկարուէր, երբ կարգով կուգային աջհամբոյրի։

Ս. Պատրիարքը մտաւ յետոյ աղջըկանց սրահը, հոն ալ իրենց սեռին յարմար խրատականներէ ետք անցաւ տեսչարանը, դիտելու ձեռագործները։

Նուրբ, ճարտարահիւս և յաջող էին ատոնք, բաղդատմամբ այն տարիքին, ուր կը գտնուէին զանոնք արտադրողները։ Ամէնքն ալ գրեթէ ասեղնագործութիւններ էին և կար չէր տեսնուեր։ Ս. Հայրը, որ այնքան սուր աչք և թափանցող միտք մը ունի, վայրկենաբար դիտել տուաւ թէ պէտք է աւելի կարի ճիւղին ուժ տա՛լ, քանի որ աղջկան մը համար ամէնէն կարեւորը և ամէնէն նախապատիւը ան է։

Ցիսուն կտորի չափ էին ատոնք, և Թաղ. Խորհուրդը վիճակահանութիւն մը կազմակերպելու կ'աշխատի, վարժարանին բացը գոցելու համար։

Ամէնէն հաճելի մասը սակայն մանկապարտէզն էր։ 40-50ի չափ երկսեռ փոքրիկներ կարմիր մաքուր գոգնոցներով, բարի գալստեան երգերէ դուրս, կատարեցին նաեւ խաղեր և ըրին մանկական արտասանութիւններ։ Կարմրադէմ, կայտառ և քաջուող այդ փոքրիկներուն խինդը տեսնելու բան էր։ Իրենց գոյութեան անգիտակից, շուրջերնին չճանչցող այդ պուլիկները արդեօք ինչե՛ր, ինչե՛ր պատմեցին թոթով լեզուով մը, իրիկունը իրենց հայրիկին ու մայրիկին, ինչե՛ր չըսին այն անուշ լեզու և մշտաժպիտ անձնաւորութեան համար, որուն թաթիկը ապիս ըրին՝ որուն համար «Պատրիարքն է» ըսին և որ ետքը իրենց շաքար բաժնել տուաւ երփներանգ թուղթերով։

Ժամ մը եղեր էր արդէն երբ ելաւ Ն. Սրբազնութիւն։

Պատրիարքի մը այցելութիւնը այդ Թաղին մէջ հազուագիւտ բան մըն էր և հետեւաբար շուտ լուր տարածուած էր ամէն կողմ։

Ժամուն փողոցը, վերէն վար խուռն բազմութիւն մը, երկիւղած, կեցած էր։ Կիները իրենց գունատ պլուզին ծայրերը հազիւ իրարու բերած և ոտքերնին կէս կօշիկով մը, աղջիկներ դեռ իրենց տիվալի ասեղը ձեռքը, անխնամ, թոյլ և մազերնին անյարդար, պզտիկներ, խաղալէ քրտնած ու փոշոտած, ձեռքերնին մէյմէկ խաղալիքով, մանրավաճառներ, իրենց թանձր հագուստներով, բոպիկ ոտքերնին կիսակօշիկի մը գոզը, և սրճարանի բնակիչներ, աչքերնին քունէ ելլողի թմրիրով, աս համեստ և պարկեշտ դասակարգը բոլորած էր ամբողջ փողոցը, և ամէնքն ալ հաւատքով լեցուն, կրօնք լոյսովը օծուն, գլխաբաց կը ծռէին կը համբուրէին, ամէնքին ալ անխտիր երկարող Պատրիարքական աջը. և ամբոխը դեռ հիացիկ կը հետեւէր այս եկեղեցական անակնկալին, երբ արդէն Պատրիարքին կառքը իր ճամբան կը դարձնէր դէպի Էթ-Մէյտան։

ԷԹ-ՄԷՅՏԱՆ

Լայն, լուռ և դաշտային ճամբէ մը կ'առաջանանք։

Մէկ կողմերնիս ընդարձակ մարգագետին մը, որուն կանանչ խաւին վրայ տեղ տեղ լեռնածաղիկները իրենց դեղին ու կապոյտ չուչը փռած են։ Իսկ միւս կողմը բանջարանոցի տախտակորմներ։

Հոս հոն տղեկներ որոնք թռուցիկ կը թռցնեն և հեռուն տունի տանիքներ։

Երկար չտեւեր սակայն այս ճամբան։ Կը մտնենք աւելի ամայի, փողիներէ ճերմկած ճամբայ մը, որուն եզերքի փակ դռները, լռութեան քուրմերն են կարծես որ կը տիրեն այդ երկար փողոցին մէջ։ Գերազանց լռութեան մը մէջ, մերթ ընդ մերթ հանդիպող ծառերու կանանչը և վաճառորդներու դանդաղ գնացքը, դաշտանկարներու եւ գիւղանկարներու պատրանքը կուտան, ուր հոգիդ հետ կապրիս վայրկեան մը, ինքդ իր մէջ ամփոփուած։

Շատ չի քշեր։ Թօփ-Գափուին և Աքսէրայի կէս ճամբան է այս աղքատիկ Թաղը, ուր էն փառաւոր տունը երկյարկ է, և մէկը միւսին վրայ ծըռած։

Պոլսոյ գերազանցապէս լուռ և ինքնամփոփ այս փոքր Թաղը, երէկ ամբողջ ոտքի վրայ էր, ընդունելու համար Պատրիարքական այցելութիւնը, բան մը որ չէին յիշեր տեղին էն ծերունիներն անգամ։

Ընդունելութիւնը միահամուռ և սրտառուչ էր հոս։

Ոչ մէկերնիս կ'ակնկալէինք որ այս պարզ մարդիկը պիտի ընեն մէկը այն ընդունելութիւններէն, որոնք կրօնական ջերմեռանդութենէ կը բղխին, սիրտերու խօսելով և հոգին հաճոյքով լեցնելով։

Պատրիարքական կառքին տեսքը արդէն բաւած է մանկական երգերու սկզբնաւորութեան և ներկաներու հաւատաւոր խանդին։

Փողոցը վերէն վար խռնուած է կիներու այրերու և պզտիկներու բազմութիւն մը։

Ցոյները հիանալի փափկանկատութեամբ մը և բարի դրացիի խղճմտութեամբ փութացած էին ոչ նուազ մեծ պատիւներ ընծայելու Հայոց Պատրիարքին։

Փողոցին անկիւնը, հնօրեայ կամար դրան մը առջեւ, Ցունաց վարժարանին պզտիկները, ձեռքերնին դափնիներով յօնարէն դպրոցական երգեր սկսան երգել և բարի գալուստ մաղթել։

Ամեն. Տ. Օրմանեան Հայր, հոն իջաւ կառքէն, մօտ գնաց այս հիւրասէր յարգանքը ընծայողներուն, օրհնեց, գովեց, շնորհակալ եղաւ և խոստացաւ յետոյ այցելել նաեւ իրենց վարժարանը։

Ցունաց աշակերտներէն քանի մը քայլ անդին էին Էթ-Մէյտանի վարժարանին երկսեռ բոլոր սաներն ալ, իրենց հոգաբարձութեան անդամներուն, Թաղեցի երիտասարդներուն և դաստիարակներուն հետ։

Զիթենիի և դափնիի ճիւղեր կը շարժէին փոքրիկներուն ձեռքին մէջ և երգերը աւելի կը բարձրանային, աւելի կը տաքնային քանի վարժարանը մօտենար։

Վերի անկիւնը, օսմ. դրօշներու և դափնիներու գեղապանծ յարդարումով, համեստ դուռնէ մը ներս կը մտնենք։

Բաւականսի, որմապատ կոկիկ պարտէզի մը մէջտեղը, կը բարձրանայ անծեփ, քարաշէն, պզտիկ և միայարկ շէնք մը որ կը մատնէ թէ տոկուն կազմուածք մը ունի և գործատեղիի համար շինուած է և ո՛չ թէ դպրոց ըլլալու համար։

Պարտէզին մէջ, մէկ կողմէն միւսը կ'երկարի լայն պաստառ մը, որուն վրայ ճերմակ գիրերով գրուած էր. «Կեցցէ՛ Վեհ. Սուլթան Ապտիւլ-Համիտ Խան»։

Ցած ու կոր դուռնէ մը կը մտնուի դպրոցը, և ձախ կողմէն դարձեալ նեղ ու ցած անցք մըն է որ քանի մը սանդուխի ոտքերով կը հանէ վեր սրահ։

Ծանրագին գորգերով և արեւելեան կապերտներով պատուած էր դռնէն մինչեւ վեր, ծածկելով ամէն կողմ, վարժարանին մերկութիւնը, հնութիւնը։

Աշակերտներուն սրահը բաւականաչափ է։ Պատերը զարդարուած են կերպասներով, զարդարանքներով, դափնիներով և պատկերներով, որոնց գլուխը կը պանծայ Ս. Պատրիարք Հօր մեծադիր մէկ պատկերը։

Ցարդարանքը պերճ է։ Էթ-Մէյտանցիք, պարզ բայց բուխսիրտ մարդիկ, ամէն ջանք, ամէն զոհողութիւն ըրած էին արժանավայել ընդունելութեան մը համար, որուն մէջ, ըսե՞նք, յաջողեցան և շնորհաւորութեանց ալ արժանացան։

Մանկական երգերը միշտ կը շարունակուէին և խանդավառութիւնը տաքկաւ կ'ոգեւորուէր։

Ս. Պատրիարք Հայրը բազմեցաւ իր պատուանդանաւոր և գորգապատ թիկնաթոռին վրայ։

Թաղեցի արհեստաւորներէն Համբարձում աղա Աղանիկեան, ի վեր հանելով Պատրիարքական այցելութեան առթիւ Թաղեցիներուն զգացած երախտագիտութիւնը, յանուն անոնց յայտնեց թէ իրենց վարժարանը կը նուիրեն Տ. Օրմանեան Պատրիարքին անուան։

Այս միջոցին, սրահին ճակատէն վար առնուեցաւ կարմիր պաստառ մը և տակէն երեւցաւ սեւ տախտակ մը հետեւեալ արձանագրութեամբ.

ՄԱՂԱՔԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Ծափերը բարձրացան, ուրախութիւնը լեցուց սրահը այս սքանչելի անակնկալին առջեւ, մինչ Ս. Պատրիարք Հայրը իր ուրախ օրհնութիւնները կը ձօնէր։

Էթ-Մէյտանի վարժարանը հակառակ իր 25ամեայ գոյութեան, անուն մը չունէր։ Հոն ո՛չ թէ Պատրիարք, եպիսկոպոս անգամ այցելելը չեն յիշեր։ Եւ արհեստաւոր այդ երախտագէտ մարդիկը, երբ վայելեցին Պատրիարքի մը այս պատիւը, փոխարէն մտածեցին տալ իրենց վարժարանին անուն մը, որ թէ՛ այդ յիշատակը պիտի յաւերժացնէ և թէ գերազանցապէս կրթասէր և վարժապետ Պատրիարքի մը անունը պիտի քանդակէ, հոգ չէ թէ չա՛ա պարզ և անշուք ըլլար այդ կրթարանը։

Աշակերտներէն Պ. Գրիգոր Ցարութիւնեան թուրքերէն ճառ մը կարդալով ի վեր հանեց շնորհիւ Վեհ. Կայսեր իրենց ստացած դաստիարակութեան արդիւնքները և ջերմ մաղթանքներ ըրաւ Ն. Վեհափառութեան համար։ Ետքոյ բոլոր ներկաները սրտաբուղխ ամէններով և ոտնդոփ ծափերով մասնակցեցան այս բարեմաղթութեանց և աշակերտները սկսան երգել Վեհ. Սուլթանին անուան ձօնուած երգեր։

Օր. Էֆթիկ Թաշճեան ընկերակիցներուն կողմէ շնորհակալութիւն յայտնեց այս բարեդէպ և հայրական այցելութեան համար։

Աշակերտները թեթեւ քննութենէ մը անցնելէ ետք Ս. Պատրիարքը տեղեկութիւններ հարցուց Թաղին վրայ։

Թաղին մէջ Հայ ընտանիքները, թիւով 40ի չափ, մեծ մասամբ կը պարապին ոստայնանկութեամբ։ Եկեղեցի չկայ, և դպրոցին շէնքը կը պատկանի Ալիքսան էֆ. Մելիքեանի որուն ամիսը 70 ղրշ. վարձք կը տրուի։ Դպրոցը կը հոգայ հոգաբարձու մարմին մը կազմուած Սեդրակ Ծովիկեան, Օննիկ Թաշճեան և Օննիկ Զատրճեան էֆ.ներէ։ Այս բարեսէր և անձնուէր Թաղեցիներուն կ'օժանդակեն նաեւ ուրիշ ժրաջան անձեր, որոնք գանձանակ պտտցնելով նիւթական կարեւոր օգնութիւն մը կ'ընեն։ Վարժարանը ունի 40-45 երկսեռ աշակերտ, 15ը մանկապարտէզի և մնացեալները նախակրթարանի, երեք կարգի բաժնուած։ Մէկ վարժուհի և մէկ վարժապետ կայ։ 6 Ցոյն աղջիկներ ալ կուգան ձեռագործի դաս առնելու քանի որ այս ճիւղը չկայ իրենց դպրոցին մէջ։ Դպրոցը ունի 600 ղրուշ պիւտճէ։ 100 ղրշ. կը վճարէ Կեդր. Սնտուկը, 50 ղշ. Մայր Եկեղեցին, 50 ղրշ. թօշակէ և մնացածն ալ գանձանակէ կը գոյանայ։

Խօսքը դպրոցին շինութեան վրայ գալով, Ս. Պատրիարք Հայրը դիտել տուաւ թէ քանի որ թաղէն հետզհետէ Թաղեցիները կը պակսին, նպատակայարմար չէ մեծ շէնք մը շինել. Թաղեցին պահելու համար մատուռ մը շինութիւնը յարմար չէ, ըսաւ, որովհետեւ թերահաւատ զգացումներու պատճառ երբ մեծ եկեղեցիները անգամ պարապ կը մնան, ալ ի՛նչ պէտք ըլլայ մատուռ։ Թեթեւ բանի համար պէտք չէ աշխատիլ. հիմա զոհանալու է փոքր փոփոխութիւններով։ Դպրոցին տանիքը որ շատ ցած է քիչ մը վեր առնելու է և վարերն ալ կարգուսարքի բերելու է, կը բաւէ։ Ն. Սրբազնութիւն առաջարկեց Հոգաբարձուներուն վարժարանին բարւոք վիճակի մէջ դրուելուն և մատակարարութեան մասին ծրագիր մը պատրաստելով ներկայացնել, և դպրոցին պատկանող կիսաշէն տան շինութեան համար ալ աշխատիլ դիւրութեամբ վերջացնելու գործը։ Այդ շէնքին շինութեան համար 100 ոսկիի ժապաւինեալ տոմար մը տրուած է ասկէց առաջ, բայց գործի չէ սկսած հոգաբարձութիւնը։

Ս. Պատրիարքը գովեց Թաղեցիներուն եռանդը և գործունէութիւնը, և երկու զաղիական ոսկի նուիրեց վարժարանին համար։

Թէյերով և պիւքիւիներով պատուասիրուելէ ետք, Ն. Սրբազնութիւն հետիոտն գնաց Ցունաց վարժարանը, որ փողոցին միւս ծայրը կը գտնուէր։

Հնօրեայ դուռէ մը ներս ընդարձակ տուներ կան ուր Ցոյն ընտանիքներ կը նստին։ Այդ տեղը հնութիւն մըն է եղեր և կ'ըսուի Պասմախանէ։ Փայտեայ ընդարձակ շէնքի մը առաջին յարկը վարժարան եղած է և վերը կը բնակին Ցոյն ընտանիքներ։ Շէ՛նքը նորոգուած է Ցոյն բարերար մը։ Բահանայ մը դռնէն ընդունեց Ս. Պատրիարքը, զոր հրաւիրելու եկած էին Հոգաբարձուները, մինչեւ Հայոց վարժարանը։

Վերը կարգաւ համբուրել տուաւ իր աջը բոլոր աշակերտներուն, օրհնեց զանոնք, և դպրոցին աշխատաւորները։ Շնորհակալութիւն յայտնեց ընդունելութեան համար և սիրալիր կերպով խօսակցեցաւ քահանային և հոգաբարձութեան հետ։

Ցղոց դպրոցական երգերուն մէջ Ս. Պատրիարքը մեկնեցաւ ջերմ շնորհակալութիւններու առարկայ ըլլալով։

⁂ Ս. Պատրիարքը Թօփ-գարուէն առաջ այցելեց նաեւ Սալմաթօմրուքի վարժարանը ուր ընդունուեցաւ պատշաճ հանդիսաւորութեամբ։ Ներկայ էին Բարաղամեան Տիգրան էֆ., Պալաթու քահանաներն ու Թաղականներէն ոմանք։

⁂ Ս. Պատրիարք Հայրը ըստ իր սովորութեան շաքար բաժնել տուաւ թէ Հայ երեք վարժարաններուն և թէ Ցունաց վարժարանին բոլոր աշակերտներուն։

⁂ Թերթիս արտօնատէրը, անձամբ ներկայ գտնուելով Թօփ-գաբուի և Էթ-Մէյտանի վարժարանին ընդունելութեանց, 20ական օրինակ «Աշխարհաբար Շարական» նուիրեց աշակերտներուն համար։

⁂ Ս. Պատրիարք Հայրը Էթ-Մէյտանիէն ուղղակի Բերա իր բնակարանը գնաց։

ՈՒՍՈՒՄՆ. Խորհուրդը երէկ գումարուեցաւ և զբաղեցաւ սովորական խնդիրներով։ Այս նստին ներկայ էր նաեւ Ցակոբ էֆ. Գուրգէն որ ապաքինած է իր վերջին հիւանդութենէն։ Խորհուրդը որոշեց շնորհակալութեան նամակ մը գրել Թորոս էֆ. Բարաղամեանի Խասգիւղի վարժարանին վերաշինութեան նուիրած 1500 ոսկիին համար։

Թաղային վարժարանաց առողջապահիկ կանոններու կիրառման հոգ տանելու համար որոշեց պէտք եղածը հաղորդել։

Մանօթ ուսուցիչ Լեւոն էֆ. Շաթըրեանի պատրաստած մէկ ընթերցարանը որոշեց վաւերացնել, մէկ քանի թեթեւ բարեփոխումով։

Տ. ԳՐԻԳՈՐԻՍ Ս. արքեպս. Ցովհաննէսեան վաղը Ս. Պատարագ պիտի մատուցանէ Թօփգաբուի Ս. Նիկողայոս եկեղեցիին մէջ։ Այս առթիւ, Կրօն. Ժողովոյ որոշման համեմատ, տիրացու Աւետիս Պայեանը քահանայ պիտի ձեռնադրէ Ս. եկեղեցիին վրայ։

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿԻ մէջ երէկ գրուած էր թէ Վսեմ. Պատրիկ էֆէնտի Կիւլպէնկեան, որ նոր վերադարձած էր Եւրոպայէն, առջի օր Ատենապետած է Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան շաբաթական նստին և մինչեւ իրիկուն զբաղած է Հիւանդանոցի ներքին կարգադրութիւններով։ Մինչդեռ իրողութիւնը սա է թէ Պատրիկ էֆ. բարի գալստեան այցելութիւններ ընդունելու զբաղած ըլլալով, ոչ իսկ Մեծ-Նոր Խանի աւլչեւէն անցած է։ Զարմանալին այն է որ Բիւզանդիոն ալ արտատպած է այս լուրը, ճշմարտութիւնը ստուգելու համար առանց քիչ մը ձանձրոյթ յանձն առնելու։

ԷՏԻՐՆԷԻ Գաւառ. ինչպէս նաեւ Կրօն. և Քաղ. Ժողովներուն ընտրութիւնը Խառն Ժողովի անցեալ նիստին մէջ հաստատուած ըլլալով, Պատրիարքարանէ հաստատութեան կոնդակները ղրկուեցան։

ՍԱՄԱԹԻՈՅ երից Թաղից աղքատներուն ի նպաստ Թատերական ներկայացում մը, որ պիտի կատարուի վաղը, կիրակի, ժամը 7ին, Բերայի Օտէոն թատրոնին մէջ, կը խոստանայ գեղեցիկ ժամանց մը պատճառել։ Կարգադիր մասնախումբը ամէն ջանք ի գործ դրած է հանդիսատեսներուն հանգստութեան համար։ Ներկայացուելիք խաղն է ԿՆՈՋ ՄԸ ՏԱՍՆԱՄԵԱՅ ԿԵԱՆՔԸ, բարոյալից և ընտանեկան թատրերգութիւն մը։ Մ. Թօնիի նուագախումբը ընտիր կտորներ պիտի նուագէ միջնարարներու ատեն։

ՄԱՍԻՍ Գրական Շաբաթաթերթի այսօրուան թիւը հրապարակ ելաւ հետեւեալ ճոխ պարունակութեամբ.—

Արհեստական Վարժարան. Ռ. Ց. ԶԼՐՊՔՐԵԱՆ։ — Ուրուագիծներ-Վայրկենական. «Պատրիկ էֆ. Կիւլպէնկեան» ԳԱՄԷՐ։ — Ֆլիրթելու Ակումբ. ՔՈՂ ՊՈՒՐԺԷ. Թարգմ. ԶԻՖԹԷ-ՍԱՐԱՖ։— Միշտ նոյնը (Բանաստեղծութիւն) Մ. Ա. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ։ — Գիտական Քրոնիկ. ՆՈՒՊԱՐ։ — Նորերու բաժինը (Երկու ոտանաւոր)։— Այժմէութիւններ «Թօքիոյէն Լոնտոն». X։— Կարէն (Նորավէպ գաւառական կեանքէ) ՇԱՀԱՐԻԿ։— Խմբագրական Նօթեր։

ԿՆՈՒՆՔ

Երէկ, Գատըգիւղի Ս. եկեղեցիին մէջ ժամը 7ուկէսին վայելուչ շուքով մկրտուեցաւ «Ռոսիա» ապահովագրական Ընկերութեան agent-général Օննիկ էֆ. Մինասեանի զաւակը որ ստացաւ Արփինէ-Լուսնթագ անունը։ Եկեղեցական դասէն ներկայ էին Արմաշու փոխ-վանահայր Գեր. Տ. Եղիշէ Ս. Եպիսկ. Դուրեան, Տ. Տ. Բաբգէն, Տիրայր ու Ղեւոնդ վարդապետները, ամէնքն ալ զգեստաւորուած, ինչպէս նաեւ Տ. Տաճատ և Տ. Մկրտիչ քահանաները։ Հրաւիրեալներուն մէջ կը գտնուէին Տէր և Տիկին Արտաշէս էֆ. Հիւրմիւզ (Ռոսիա ապահովագրական ընկերութեան Թուրքիոյ լիազօր ներկայացուցիչ) իբրեւ կնքահայր ու կնքամայր, Ագրիպպաս էֆ. Դուրեան (նորածինին մեծ հայրը), Տիկին Պէզիրճեան և Նահապետեան, Համբարձումեան ընտանիքները, ինչպէս նաեւ Միսաք էֆ. Գարագաշեան։

Մկրտութեան արարողութենէն ետք, հրաւիրեալ եկեղեցականներն ու աշխարհականները տասը կառքերով Դուրեանց բնակարանը հիւրընկալուեցան, ուր պատշաճ մեծարանքներ եղան իրենց։

ՄԵՐ ՆՈՒԷՐԸ

ԱՇԽԱՐՀԱԲԱՐ ՇԱՐԱԿԱՆ

Զատկի շնորհաւորութեանց առթիւ Ս. Պատրիարք Հօր այցելող ուսուցիչներուն և ուսանողներուն մեր կողմէ իբրեւ համեստ նուէր մը յատկացուած Աշխարհաբար Շարականները պիտի սկըսինք բաշխել, երբ ցանկը ամբողջանայ։ Բայց քանի մը վարժարաններու Պատ. Տեսուչներէն դեռ ստացած չըլլալով ներկաններուն ցանկը, կը խնդրենք որ հաճին ղրկել մեզ։

ԲԱՐԻԶԻ ՊՈՐՍԱՆ

BOURSE DE PARIS

29 Ապրիլ 1904

Ֆրանս. 3% Français)	97 70
Ռէժի (Tab. Turcs)	370 —
Օսմ. Միացեալ (R. Nv. Unif.)	83 87
Երկաթուղի (Lots Turcs)	123 —
Պանք Օթթ. (Banque Ott.)	581 —
Թրանսվալ (Transvaal)	119 —

ՍԷԼԱՄԼԸՔ ՐԵՍՄԸ ԱԼԻՍԻ

Տիւնքի ճիւմաա կիւնիւ Սէլամլըք րէսմը ալիսի Համիտիյէ ճամիի չէրիֆինտէ իճրա պույուրուլմըշ տըր։

ՆԵՐՔԻՆ

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ. — Վեհ. Սուլթանը հեռագիրով Իր Բարձր գոհունակութիւնը յայտնեց Միացեալ Նահանգաց Նախագահ Մր. Ռուզվէլթի, Ամերիկայի մէջ շինուած Ապտիւլ-Մեճիտ յածանաւին կատարելութեան առթիւ։ Մր. Ռուզվէլթ փոխադարձաբար իր շնորհակալութիւնները և բարեկամական զգացմանց հաւաստիքը մատոյց Ն. Վեհափառութեան։

ՕՍՄ. ՊԱՆՔԱՅԻ Տնօրէնութիւնը որոշեց մասնաճիւղեր բանալ Պասրայի և Էսկիշէհիրի մէջ։

ԲԱՐԻԶԻ Օսմ. դեսպան Միւնիր փաշա դեռ չէ մեկնած Պոլսէն։

—Բարիզի օսմանցի վաճառականները ձեռնարկած են Առեւտրական Սենեակ մը հաստատելու, բայց կը սպասեն դեսպանին վերադարձին։

ԱՄԲԱՍՏԱՆՈՒԱԾ ՊԱՇՏՕՆԵԱՆԵՐ. — Գրած էինք թէ Բերայի հեռագրատան պաշտօնեաներէն Տիրացու, Խոճասար և Մավեան էֆէնտիներու դատին վերաբերեալ թուղթերը քննուելու համար Պետական խորհրդոյ յանձնուած են։ Ցիշեալներուն դատը առջի օր տեղի ունեցաւ Պետական Խորհրդոյ Նախագահ Ատեանին առջեւ։ Ատեանը նկատի առնելով եղած ամբաստանութեանց բոլորովին անհիմն և տրուած վկայութեանց իրարու հակասական ըլլալը՝ միաձայնութեամբ անպարտ արձակեց վերոյիշեալ էֆէնտիները։

ԲԵՐԱՅԻ կառավարչութիւնը խիստ միջոցներ ձեռք առաւ արգիլելու համար՝ կարգ մը գողութիւնները և քսակահատութիւնները որոնք վերջին օրերս շատցած էին Թարլա Պաշիի կողմերը։ Թարլա Պաշիի պահականոցին ոստիկաններուն թիւը պիտի աւելցուի և Պիւլ-պիւլ Տէրէի մէջ նոր պահականոց մը պիտի շինուի։ Ասոնցմէ զատ պահակախումբ մը պիտի շրջի միշտ փողոցները։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՀՌԵԼԻ ՈՃԻՐ. — Ոստիկանութիւնը ահռելի ոճիր մը երեւան հանեց երէկ Սուլթան-Ահմէտի կողմը, Նագլպէնտ Թաղին մէջ, սրճարար Մուսթաֆայի խանութին ածխանոցէն։ Ածխանոցէն գարշահոտութիւն մը կը բուրէր. ուստի երէկ իրիկուն ածխանոցը փորելով մէկ կանգունի չափ խորէն հանուեցաւ դիակ մը, կազմալուծուած և անճանաչելի վիճակի մէջ։ Քննութեամբ հաստատուեցաւ թէ այդ դիակը Թաթար Րէճէպ անուն անձի մըն էր, որ կ'աշխատէր Նուրը Օսմանիէի կողմը Մուհարրէմի սրճարանը։ Բժշկական քննութիւնը հաստատեց թէ, Րէճէպ ասկէ 40 օրի չափ առաջ խեղդուած էր։

Ցիշեալը մարտի առաջին օրը իր վարպետէն արտօնութիւն առած էր երթալ Մուսթաֆայի և աներձագին Րէճէպի խանութը, իր 10 ոսկիի չափ առնելիքը գանձելու. անկէ ի վեր չէր վերադարձած։ Ոստիկանութիւնը ձերբակալեց Մուսթաֆան, Րէճէպը և Մուհարրէմը։ Քննութիւնք կը շարունակուին։

ՏՕՂՐԱՄԱՃԻ ՓՈՂՈՑԻՆ ՈՃԻՐԸ. — Գրած էինք թէ անծանօթները գող մտնելով Բերա, Տօղրամաճի փողոցը տուն մը, սպաննած էր խոհարար Մաթէօն։ Ոստիկանութիւնը վերջապէս ձեռք անցուց ոճրագործը որ է ֆրանսահպատակ Էմիլ Թօմօ անուն անձը։ Թէեւ ուրացաւ նախ, բայց իր մեղապարտութիւնը ապացուցուեցաւ անհերքելի ապացոյցներով։

ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐ

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Երէկ գիշեր ուշ ատեն հեռագրական գործակալութեանց կողմէ մեզի հաղորդուած են հետեւեալ հեռագիրները. —

ՊԵԹԵՐՍՊՈՒՐԿ, Ապրիլ 29. — Պաշտօնական Թերթը, արտաքին գործոց նախարար կոմս Լամստորֆի մէկ շրջաբերականը հրատարակած է, ուղղուած օտար տէրութեանց մօտ գտնուող ռուս դեսպաններուն, որուն մէջ՝ կոմս Լամսդորֆ վերջնականապէս կը յայտարարէ թէ, ռուսեւճաբոնական պատերազմին առթիւ օտար կառավարութեանց կողմէ եղած ո և է առաջարկ չպիտի ընդունուի Ռուսիոյ կողմէ։ Շրջաբերականը կ'աւելցնէ թէ այդ տեսակ միջամտութիւն մը անկարելի է, անոր համար որ, Ճաբոն ինք նախայարձակ եղաւ և Ռուսիա ստիպուեցաւ զէնքի դիմել. այս պարագային Ռուսիա ո՛չ մէկ միջամտութիւն չպիտի ընդունի և այս տեսակ առաջարկ մը ո և է արդիւնք մը չպիտի կրնայ տալ։ Ռուսիա չպիտի թոյլատրէ նաեւ որ, թշնամութեանց դադրելէն ետքը, Ռուսիոյ և Ճաբոնի միջեւ խաղաղութեան պայմաններուն կնքումին ատեն ո և է օտար կառավարութիւն մը միջամտէ։

ԲԱՐԻԶ, 29 Ապրիլ. — Զօրքըշաբթիէն հինգշաբթի լուսնալու գիշերը Ճաբոնցիները կրակ ըրին Բորթ Արթուրի դէմ, ինչ որ աննշան վնասներ պատճառեց միայն։ Ետքոյ քաշուեցան։

—Մ. Արեւելքի վերջի լուրերուն նայելով, մեծ ճակատամարտ մը անխուսափելի է Եալուի վրայ։

ԼՈՆՏՈՆ. — «Տէյլի Նիուզ» կը հաստատէ թէ երբեք չէ դադրած անգլեւճաբոնական դաշնակցութեան մը դէմ խօսելէ, և թէ կը յուսայ որ աւելի նախապատիւ է բարեկամական համաձայնութիւն մը հաստատել Ռուսիոյ հետ քան դաշնակցիլ իր թշնամիներուն։

—Թօքիոյէ կը հեռագրեն թէ երրորդ զօրաբանակը կատարելապէս շարժման մէջ է, և ի պահանջել հարկին չորրորդ զօրաբանակ մըն ալ շարժման մէջ պիտի մտնէ։

ԲԱՐԻԶ. — Բեթերսպուրկէ կը հեռագրեն թէ Քուրոբաթքին զօրավարը կը փափաքի իր հրամանին տակ ունենալ մեծ ուժեր՝ վճռական ճակատամարտ մը սկսելէ առաջ։

ՆԱԲՈԼԻ. — Վիքթոր Էմմանուէլ Թագաւոր և Լուպէ Նախագահ Նաբոլիի ծովածոցին մէջ գտնուող իտալական և ֆրանսական նաւախումբերը այցելեցին։ Մ. Լուպէ Ֆրանսա մեկնեցաւ «Մարսէյյէզ» զրահաւորով, որուն հետեւեցաւ ֆրանսական նաւախումբը։ Ժողովուրդը խանդավառ ցոյցեր ըրաւ Նախագահին մեկնումի պահուն։

ՄԱՏՐԻՏ. — Սիալլէի մօտ, կազարանի մը մէջ պայթում մը տեղի ունեցաւ։ 53 հոգի սպաննուեցան։

ՍԱԿԱՐԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆԸ

15/28 ապրիլ 1904

ՕՍՄ. ՄԻԱՑԵԱԼ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	91.20
Ամէնէն բարձր գինը	91.22
» վար գինը	90.34

ՌՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ ֆր.	122.12
Երէկուան բարձր գինը	121.37½
» վար »	122.
Ռուսական	92.25
Ճաբոնական	66.37

ՔԱՐԱՑԱԾՆԵՐ

(ԱՒԱՆԴԱՎԷՊ)

Մայրամուտը բաւական յառաջացած էր արդէն։ Սարաւանդին լերկ ժայռերուն վրայ կը սփռուէին տակաւ մթութեան գորշ սաւերները, մխտաւոր հոգիներու տիրող անյուսութեան գաղափարին նման վարանոտ։

Նորաբողբոջ ծառերուն վրայ օրն ի բուն երգող թռչունները լռած էին ալ, և գարնան իրիկուններու մեղմ լռութիւն մը կը տարածուէր ամէն կողմ՝ զոր երբեմն կը խզէին փարախ դարձող փոքրիկ հօտի մը բոժոժներուն ընդհատ ձայները։

Կայտառ և գեղանի աղջիկ մըն էր հովուուհին, սարերու գեղեցկութեան տիպար մը, որ գամփռներու քովէն հովուական ցուպը ձեռքը՝ տուն կը չտապէր, բարեկամուհիի մը տարփոտ խօսակցութեամբ, սահած ժամանակին կորուստը դարմանելու համար։

Անոր աչքերն՝ ձեւաւոր մարմինը պարուրող չրջազգեստի մը ծայրերը դէպի մէջքն էին հանգրիճուած, ազատ ասպարէզ տալու համար իր կուսական քայլերուն, իր սիրավառ աչքերը, առտուան լուսաւորին պէս վճիտ, կը փայլփլէին սեւ յօնքերու կամարի մը տակ, ուր սիրոյ տխեղերք մը կը լուսաւորէր։ Լերան անապակ օդն ու ջուրը անոր այտերուն տուած էին այն հրապուրիչ կարմրութիւնը՝ որ ցօղաթուրմ կանանչ տերեւներու ընդմէջէն դուրս ցցուող վարդի նման՝ կը տեսնուէր անխնամ թողուած սեւ խոպոպներուն քրտնած ծալքերէն, լերան դիցուհիի մը պատրանքը տալով իրեն։

Գիւղին ամէնէն աչքառու աղջիկն էր ան, ունեւոր ծնողքի մը մէկ հատիկ զաւակը՝ որ իր յանկուցիչ ծիրքերովը կը խռովէր գիւղին երիտասարդներուն հրապը...։

Բ.

Միաբանական խուցին մէջ, սրբազան մատեաններու դէզի մը առջեւ, կեանքին առեղծուա՛ծը կը խոկար առանձին երիտասարդ վանականը։

Կեանքի դիւրասահ ընթացքին կը նմանէր աշտանակին վրայ մեղմիկ հատնող մեղրամոմը՝ որուն հողմավար բոցին մշտատեւ շարժումները մարդկային կեանքի տենչանքներուն անհունութեան կը համապատասխանէին կարծես։ Ի՛նչ էր կեանքը, — յաւէտ տենչալ բանի մը, անհասանելիին, սիրել բան մը, անգտանելին, և մոմի մը լուռ հատնումին նման վերջանալ. ա՛ս չէ՞ր կեանքը, կեանքը, — որա՛ը մանաւանդ որուն տեւողութիւնն իսկ կարելի չէր համեմատել մոմին հետ, որովհետեւ դէթ ան՝ ժամանակին մէկ որոշ չափը ունէր հատնելու, մինչ կեանքին տեւողութիւնը մութին տիրող անթափանցելի գաղտնիքին տակ կ՚սքօղուէր յաւիտեան։

Վանքին միսթիք մթնոլորտին հակառակ մտածումով՝ ամէն յոյզ, ամէն տենչանք դէպի ցաւի մութ վիհը առնուած քայլ մը նկատել կը խորհէր, և ներամփոփ՝ մանրակրկիտ հնախոյզի մը պէս, իր սրտէն դէպի մանկութիւն երկարող անցեալին շղթան կը քննէր վերստին։ Օ՜հ, ինչ անկատար՝ պատրուած փափաքներ թառած էին երբեմն անոր օղակներէն ամէն մէկուն վրայ. վայելքի ինչ յուսախաբ՝ ոսկեզօղ երազներ հմայած էին զինքը հոն։

Միտքը անցեալին աշխարհէն՝ որ յիշատակներու մոխրակոյտ մըն էր հիմա, կը սուրար դէպի ապագան, որուն անստուգութեան բարձունքէն կը դիտէր պահ մը, ներկային ալ տարտամութիւնը և անէութիւնը իր ճիւաղային դէմքով կ՚սկսէր ժպտիլ նոյն ժամուն անոր հոգիին յուսահատ միջոցին մէջ։

Այո՛, կեանքէն հրաժարելու պէ՛տքը կը զգար երջանկութեան հասնելու համար, բայց գերեզմանի ցուրտ կողերէն ծնած անէութեան երջանկութիւնը ահարկու ուրուականի մը պէս կը ցնցէր ուժգին իր տառապող հոգին, մինչ իր բնազդները, միշտ դէպի ծովեզրը ուղղուած ալիքներու պէս, յար կը դիմէին յաւիտենականութեան, զա՛յն երազելով միշտ ընդ աղօտ։

Գաղափարներու այս հակընդդէմ հոսանքին մէջ՝ ուր հակառակ իր համոզումներուն երբեմն կը տանջուէր չարաչար, գիրք մը առաւ ձեռքը, գրքերու վսեմագոյնը, որուն որոշ մէկ էջին ընթերցումէն կարծես կը լսէր Գեթսեմանի պարտէզին մէջէն մթութեան և առանձնութեան մէջ ծնրադրող Մեծագոյն Մարդուն տքնութիւններն ու աղօթքը։

Դէմքին վրայ ուրուագծուող ուրախութեան կայծին հետ՝ արցունքի շիթ մը ցայտեց աչքերէն. Իմաստասիրութեան թողած մութ կէտերը կրօնը լուսաւորած էր, ան իր երեւակայութեան հորիզոնին վերեւ ժպտալիր դէմքը կը տեսնէր զօրացուցիչ հրեշտակին՝ որ իր խուզարկու մտքին առջեւ խէլի անծիր հորիզոն մը կը պարզէր, հորիզոն մը՝ ուր սիրոյ տենչանքի անհունութիւնը վերջ պիտի գտնէր այլ եւս, ձուլուելով իր իսկական Առարկային։

Խուցին քարաչէն հաստ պատին մէջէն բացուող պատուհանէ մը ներս կը խուժէր իրիկուան մեղմիկ հովը, որ սարաւանդին մակերեսը համբուրելէ վերջը՝ փայփայել կուգար վանականին խռովեալ ճակատը։ Ան դուրս ուղղեց աչքերը պատուհանէն դէպի սարաւանդին ընդարձակ տարածութիւնը՝ որ կէս մթութեան խաւին տակ անորոշելի կը դառնար հեռուն, հեռուէն հօտի մը դոփիւնը հասաւ ականջին. ո՞վ կը մնար մինչեւ հիմա հոն, զարմացաւ, բայց իր նայուածքը, թշնամի սրտի մը արիւնին ծարաւի նետի պէս, գամուեցան կարծես հովուուհի աղջկան ազատ շարժումներուն և չքնաղ գեղեցկութեան վրայ, մինչեւ որ ան անցաւ իր պատուհանին առջեւէն և հեռացաւ խուսափուկ ստուերի մը պէս, անտեսանելի դառնալով գրեթէ հեռուն։

Իր յոգնած աչքերը կրկին թաղուեցան գիրքին էջերուն մէջ, բայց միտքը զո՛ւր կը ջանար հիմա հոն ամփոփելու մտադրութիւնը. ոչինչ կը հասկնար անզգալաբար կատարուած այդ ընթերցումէն, և գրեթէ ակամայ մէկդի նետեց զայն պահ մը՝ իր գրգռուած երեւակայութեան բուռն թափին յանձնելով ինքզինքը։

Կուրծքին տակ նոր սիրտ մը կը բաբախէր՝ կը թրթռար ուժգին, սիրոյ նոր՝ անգիտակից երակ մը կը յորդէր հոն երկար ատեն ցամաքող այն աղբիւրին պէս, որ օր մը յորդահոս անձրեւէ մը վերջը կրկին կը բղխի գետնէն, աւելի յորդ և բուռն։

Վանականը՝ Եդեմի փափկութեան մէջ արգիլուած պտուղը դիտող Ադամին նման, անխուսափելի կերպով երեւակայեց հովուուհի աղջկան գեղեցկութիւնը, ունկնդրելով իր մէջ հնչող փորձութեան հրաւէրին, և իր ուխտեալ առաջադրութեանց աւելի պինդ փարելու համար՝ միացնել ուզեց Սիրոյ այդ նորածիլ երակն ալ իր ճշմարիտ Ակին, Քրիստոսի, մինչ իր երեւակայութեան մէջ կը շողշողարդէր դեռ հրդեհիչ նայուածքը հովուուհի աղջկան՝ որ իրեն ուղղուած էր ժպտագին...։ Եւ խորհեցա՜ւ...։

Գ.

Արշալոյսին՝ ամէնէն կանուխ կ'ելնէր հիմա ան, հովուուհին, և առանձին իր հօտին հետ կարծես կը խուսափէր իր ընկերուհիներու ներկայութենէն։ Անոնք թէեւ հոգեկան փոփոխութիւն մը նշմարած էին իրենց գեղանի բարեկամուհիին վրայ, բայց իրենցմէ և ոչ մէկը կրցած էր դեռ որոշ գաղափար մը կազմել անոր մասին։ Արդեօք պատճա՞ռ մը ունէր իրենցմէ ցրտանալու, մինչ իրենք ամէնէն աւելի զայն կը յարգէին, և կամ մէկուն սի՞րտ էր տուած արդեօ՞ք, բայց այդ վէս աղջիկը՝ որ այլեւայլ պատճառներով կ'անարգէր ամբողջ գիւղին երիտասարդութիւնը, և իրեն նուիրուած սիրային դարպասներու և խնկարկութեանց հանդէպ ցուրտ ժայռի մը անզգայութեամբ կը ցցուէր, ինչպէ՞ս կրնար փոխուած ըլլալ յանկարծ։ Առտուն երբ ամէնքը միասին կ'ելլէին գիւղէն, արդէն իրենց ընկերուհին տարբեր ճամբէ մը վանքին շրջափակն ի վեր կը տեսնէին ծանր, ծանր քայլերով՝ որ իր ցուրտ անտարբերութեամբ կարծես հեգնել կը ջանար անոնց պիրկ լարուած հետաքրքրութիւնը։

Օրեր անցան այսպէս, գիւղին մէկ ծայրէն դէպ ի միւսը արձագանգեց հովուուհի աղջկան այս նոր կենցաղը, չաղկապուած այլեւայլ քմածին մեկնութեանց։ Իր ծնողքը սակայն հոգ չէին ըներ բնաւ անոր մասին, համոզուած ըլլալով անոր ամօթխածութեան և դարպասողներու հանդէպ տածած լուռ արհամարհանքին՝ որ տարիքին հասունութեան համեմատ աւելի խոր կը չեչտուէր անոր վրայ։ Գիւղին երիտասարդներէն անոնք միայն՝ որոնք կը յաւակնէին սրտին տէրը ըլլա՛լ աղջըկան, քանի մը օր, առտուները կանուխ, ժայռերու ետեւէն հետապնդեցին անոր քայլերը, բայց ոչինչ կրցան տեսնել անոր շարժուձեւերէն, միայն վանքին ուղղուած ընդ երկար նայուածքէ մը զատ՝ զոր անոր աղօթքին և կուսական ջերմեռանդութեան վերագրեցին...։

Դ.

Իրիկուան ժամերգութեան կոչնակին խուլ ձայնը կ'արձագանգէր վանքէն դուրս, սարաւանդին ընդարձակ տարածութեան վրայ։

Միաբաններու խցիկները դատարկուած՝ և վանականները եկեղեցի դիմած էին ամբողջ. ժամերգութեան Աստուածային փառաբանութեան հոգեպէս մասնակցելու փափաքով։

Վանքին հեռաւոր մէկ խուցին մէջ սակայն՝ ուրկէ սարաւանդին գրեթէ հեռապատկերը կը պարզուէր դիտողին աչքին, երիտասարդ վարդապետ մը ճակատը ափերուն մէջ առած կը մտածէր տրտում...։

Զգացումի զիրար խաչաձեւող հոսանքներ կը խուժէին դէպ ի անոր սիրտը, և անծանօթին հրայրքով տոչորող հոգին կը խորասուզուէր Նիւթի տարփանքներով — աշխարհին մէջ։

Հիմա իր ծարաւի հոգիին տենչերը մարմնի հաճոյքներուն վրայ կը հանգչէին պահ մը, հոն կը ձուլուէին, կը վերջանային կարծես, մինչ անծանօթ ձեռք մը ցուրտ իրականութեան վարագոյրին ներքեւ սքօղուած Զանձրոյթի անհրապոյր և անճաշակ դրուագները կը պարզէր իր հոգիին առջեւ, ցաւի և զզջումի սեւ ներկերով երանգուած։

Ցանկարծ կը յիշէր ան իր ուխտին բովանդակ վսեմութիւնը՝ ուր իր սէրը առարկայ մը ունէր միայն, խաչը, միտքը տեսլական մը ունէր, Փրկիչը, զոր միայն կրնար սիրել անձանձրոյթ և անվի՜շտ...։

Պատուհանէն դուրս ուղղուող աչքերը ներս յառեցան պահ մը, և վանականը բուռն ճիգով մը մոռնալ ուզեց զայն՝ որ հիմա իր հօտով հեռուն, ժայռերու ետին իրեն կը սպասէր անհամբեր, կոչնակին հատատած ժամագրութեան համեմատ։

Երկուքի բաժնուած իրի մը պէս, տեսաւ իր հոգիին երկու որոշ կէտերու բաժնուիլը, քննեց դէպ ի նիւթ և դէպ ի ոգի հակող մասերը և վերջինին յարիլ փորձեց պինդ, հաստատելով անոր բացարձակ վսեմութիւնը, և անաչառ դատաւորի մը պէս դատեց ինքզինքը իր այն սխալին մեծութեան համար՝ որով կոչնակի ձայնը— միշտ ժամադրուած Աստուծոյ խօսելու— հովուուհի աղջկան մը սիրոյն ժամադրութեան յատկացուցած էր...։

Արեւը կը մարմրէր հորիզոնին վերեւ՝ հսկայ արծիւի նման ամփոփելով իր տարածուն թեւերը։ Հեռուն՝ գիւղ դարձող հօտերուն ոչխարներու անուշ մայիւնները՝ հովէն փշրուելով կը հասնէին վանականին սենեակը՝ ուր անխուսափելի գաղափար մը կաշկանդ երիտասարդ վանականին, հսկայ ըմբըշտամարտի մը պէս զգետնել կը ջանար զայն։ Ան կրկին յառեց աչքերը դէպ ի պատուհանը, և անգիտակից խորհուրդի մը յառաջ եկած հեծկլտուքը լեցուց խուցին ցուրտ մենութիւնը։

Վայրկեաններ անցան այսպէս պահ մը լուռ, մինչ վանականը կը մտածէր ինքզինքը եկեղեցի նետել զինքը տանջող մղձաւանջին թեւերէն, քնացած ըլլալու պատճառաբանութեամբ արդարացնելու հոն իր ուշ ժամանումը։

Միաբանները տաճարին արտաքին դրան քովէն պատերուն խաչերը կը համբուրէին ջերմեռանդութեամբ, Գողգոթայի քառաթեւին նշանը դրոշմելով վերջին անգամ իրենց ճակտին վրայ։ Ժամերգութիւնը վերջացած էր ալ, և ամէն ոք իր խցիկը կը դառնար հիմա վանականի ծանր, պատկառելի երեւոյթով մը, առանց նոյն իսկ ուշադրութիւն դարձնելու իրենց միաբան այն ընկերոջ վրայ՝ որ վանքին դռնէն դուրս կը սպրդէր նոյն պահուն, խուսափուկ ստուերի մը պէս։

Ե.

Այն օրը հանդիսաւոր պիտի ըլլար խաղողականի հսկումը. վանքին մէջ հիւր եպիսկոպոս մը կար, որուն ի պատիւ միաբանութեան անդամները գրեթէ ամէնքը կը պատրաստուէին եկեղեցի իջնել։

Մեծ-պահքի օր մ'էր, Քրիստոնէութեան վսեմ և խորհրդաւոր օրերէն մէկը, եւ տաճարը կարծես զգեցած էր օրուան սեւ թախծութիւնը։ Խորանին առջեւ կախուած խաչելութեան պատկերը լուսաւորող կանթեղէն աղօտ ճառագայթներ կը տարտղնէին վեհավայրին պատկերներուն վրայ, խորհրդաւոր երեւոյթ մը ընծայելով հնութեան տակ անոնց եղծուած երկնային դէմքերուն։

Հոն երկրպագողներու բազմութեան մէջ խռովայոյզ միաբան մըն ալ կար, որուն երբեմնի անուշ ձայնը՝ յանկարծական սաստիկ վախցողի մը ձայնին պէս, կը մարէր հեւահեւ կոկորդին մէջ։ Շատեր թէեւ կը տեսնէին անոր վրդովանքը, բայց կը զարմանային միայն, առանց կարենալու անոր բուն պատճառը հասկնալ։

Անոր պղտորած աչքերը մէյ մը կ'ուղղուէին խաչելութեան պատկերին, ուր գամուած Քրիստոսի երկնային, գթոտ նայուածքը քովի ըմբոստ աւազակին, կը միսէր կարծես ի'ր ալ մինչեւ սրտին խորը։

Միաբան ընկերակիցներու ջերմեռանդ աղօթքին ազդեցութենէն, եւ եկեղեցին գիշերական խորհրդաւոր երեւոյթէն կը ցնցուէր անոր տառապող հոգին, և զղջումի խուլ հառաչ մը կը թռչէր անոր պագչոտ շրթերէն, ձուլուելու համար համերգին թաւ միօրինակութեան մէջ։

Իր աղօթելու ջանքին մէջ կը յիշէր ստէպ հովուուհիին կեռաս շրթունքներէն քաղուած այն տարփոտ համբոյրները՝ որոնք դեռ կը տոչորէին իր շրթունքները։ Խաչակնքել կ'ուզէր անընդհատ, և մատները իրեն կը յիշեցնէին դեռ հպումի այն ցնցող զգացումը՝ որով կուրծքը շշափած էր հովուուհի աղջկան։ Ամէն յիշատակ՝ որուն իրականութիւնը այնքան քաղցր երեւցած էր իրեն դեռ քանի մը օր առաջ, հիմա զզջումի և զարշանքի կը փոխուէր, և ինք տիրոջը ներկայութենէն խուսափող մեղապարտ ծառայի մը պէս, հեռացնել կ'ուզէր բոնի աչքերը՝ զինքը տանջող պատկերին ազդեցութենէն, մինչ անոնք հեռուն՝ կը փնտռէին Պօղոսին զայրացկոտ դէմքը, որ մութ ստուերներուն մէջէն ընդ աղօտ, կարծես կը սաստէր «մարմնոյն մէջ ուրիշ օրէնք մը տեսնող» այդ դասալիք կուսակրօնը։

Միաբաններու խցիկները լուսաւորող կանթեղները մարած էին ալ, և մինչ ամէն ոք կը քնանար հանգիստ իր կոչման պարտաւորութեանց կատարման և յաւիտենական կեանքի երանութեան գաղափարովը տոգորուն, անդին խռովեալ, սիրահար միաբանին աչքերէն կը հալածուէր խաղաղ Մորփէոսի երանութիւնը։

Զիրար հակասող գաղափարներու մէջ՝ երկար թաւալելէ վերջ՝ կ'ուզէր դուրս ելլել, գտնել զայն և ըսել անոր իր որոշումը, յիշել անոր իր ուխտը և գոցել սրտի մատեանին վայելքի և իրականութեան այդ սեւ էջը՝ ուր ցարդ տանջող զղջումը կարդացած էր լոկ, բայց զո՞վ կրնար գտնել դաշտին վրայ կէս գիշերէն վերջ։

Զ.

Արշալոյսին երկու ժամ կար դեռ, և վանքը կը ննջէր հանգիստ խաղաղիկ քունի մը մէջ։ Վանքին աքաղաղները ժամէ մը ի վեր իրենց անընդհատ երգերով կ'օրհներգէին բնութեան Արարիչը։ Վանքին դռները կղպուած էին և պարզունակներն ալ դըրուած, միաբաններու պատուհաններուն փեղկերը անգամ լաւ մը գոցուած էին։ Միայն գօտի մը կապուած չուանի մը՝ կը կախուէր պատուհանէ մը դուրս՝ զոր կրնար որոշ տեսնել նոյն պահուն վանքին շրջափակէն դուրս պտտող մէկը։

Սարաւանդին վրայ կը տեսնուէր բացորոշ՝ սեւազգեստ մէկու մը ըստուերը՝ որ վանքէն կը հեռանար տակաւ դէպի հեռաւոր ժայռերը։ Գարնան գիշերներու զգլխիչ գեղեցկութիւն մը կը տարածուէր սարաւանդին վրայ և լուսինը իբրեւ անհունութեան մէջ կախուած բոլորչի կանթեղ մը կը լուսաւորէր յառաջացող ստուերին դողդոջուն քայլերը։

Կը կծկտէր ան՝ քալելէ աւելի խռովատանջ այն մարդուն պէս, որ իր առաջադրած ոճրին վայրը կը փութայ մոլորուն։ Աչքերը մերթ երկինք կը նետէր ուր փայլփլող լուսաւորները գաղտնիքին գիտակից մարդու մը աչքերուն նման՝ իրեն կը նայէին, պիշ պիշ։ Սարաւանդին վրայ, հոս հոն ցցուող ժայռերը «անմռունչ արուականներու պէս սեւ գլուխին տնկած զինքը կը դիտէին կարծես ապշութեամբ»։

Հօգեցունց սարսուռ մը պատեց զինքը, յանցանքի մը գիտակցութեան սարսուռը, և մղձաւանջէ տանջուող տղու մը ձայնովը անուն մը հնչեց տիրող լռութեան մէջ։ Խեկոյն ժայռի մը ետեւէն ստուեր մը արձագանգեց զայն, ստուեր մը՝ որուն կը մօտենար տակաւ ձայնող սեւազգեստը։ Անոնք իրարու մօտեցան՝ վայրկեան մը յետոյ այնչափ որոշ՝ որ այդ պահուն հոն գտնուող մը խկոյն պիտի ճանչնար վանականը և հովուուհին։

Վանականին բազուկները գօտեւորեցան հովուուհիին լայն մէջքին վրայ և իր գլուխը հակեցաւ մեղմիկ անոր ուսին վրայ՝ կորսուելով մազերու վէտվէտուն խուրձի մը տակ, մինչ իր շրթունքները Սիրոյ աշխարհին մէջ «հեշտութեանց դար մը կ'ըմպէին նոյն ժամուն»։

Երկնքի վրայ փայլող լուսաւորները ծածկուեցան տակաւ դիզուող ամպերու դէզի մը տակ, և լուսինն ալ ամպի թանձր լաչակ մը նետեց երեսին, մեղանչումի այդ տեսարանէն խուսափելու համար թերեւս։ Խոր մթութիւն կը տիրէր ամէն կողմ. ձայնի պատառ մը իսկ չկար սարաւանդին վրայ այն սիրատարփ համբոյրներու ձայնէն զատ, որ կը փշրուէր վսեմ լռութեան մէջ, և այն բոժոժներու ընդհատ ձայնէն՝ որուն առիթ կ'ուտային վանականին գրկին մէջ անուշ նայուածքով մը իրենց տիրուհին դիտող փոքրիկ հօտի մը ոչխարները։

Երիտասարդ կուսակրօնին առաջադրութիւնները ճնշուեցան տակաւ հեշտութեանց բեռին տակ, երբ անոր փափուկ ձեռքերը զգաց իրեններուն մէջ, անոր բաբախուն կուրծքը իր կուրծքին վրայ, և անոր չուշան մարմինին անբըծութիւնը՝ իր տրամադրութեան տակ։ Իր ուխտը անոր սրտին վայելքն էր հիմա, իր երկինքը՝ անոր աչքերուն հուր նայուածքը, և իր ամբողջ աշխարհը անոր հարուստ մարմնին հեշտութեանց յափշտակիչ ամբողջութիւնը՝ ուր կեանքը հիացումէ աւելի զգլխում էր համակ։

Նայուածքները գամուեցան՝ հալեցան իրարու մէջ, շունչերը պահ մը դադրեցան կարծես տրոփող կուրծքերու տակ, և հոգիին և մարմնին յափշտակութենէն ծնած կիրքի խօլ թափ մը նետեց զիրենք մեղանչումի կսկծալի այն գահավէժը ուր անցեալը՝ ապառնին՝ դատողութիւնը կ'անէանային, յիմարութեան թողլով բանավարութեան ալեբեկ ղեկը...։

Է.

Առագաստի մը պէս չքեղ և ջինջ կը փայլէր այն օրը երկնակամարը։ Երկնային անտեսանելի նաժիշտներ դիւթական ձեռքով մը սրբած՝ մաքրած էին զայն կարծես, և պատրաստած երկնից դշխոյին հանդիսաւոր ժամանումին։ Թռչուններու երամներ չատ բարձրէն կը սուրային դէպի հեռաւոր մարգերը, իրենց ձիւն-սպիտակ թեւերու ճախրումով։

Վարը՝ գարնանային յորդումով ուռող գետակին ձայնը անկապ ներդաշնակութիւն մը կը յօրինէր, արշալոյսին երգող թռչուններու անուշ ճռողիւնին հետ։

Վանքին դռները բացուած էին հիմա, և ամէն ոք կը զարմանար այն գիշերային սոսկալի փոթորիկին վրայ՝ որ վանքը խռոված էր այնչափ։ Հոն առաջին անգամ պատահող այս դէպքին մասին մեկնութեանց կը դիմէին չատեր ծերունի վարդապետներէն՝ որոնք մարդկային մեղքերու առատութեան ի պատիժ տնօրինուած երկնային վրէժխնդրութեան կը վերագրէին զայն և հաւատքի սուրբ արցունքով մը քանի մը տուն Սաղմոս մամռալէ վերջը, աղօթել կը պատուիրէին իրենց չուրջիններուն ծերունական խոր երկիւղածութեամբ մը։

Ցանկարծ չչուկ մը սկսաւ պտտիլ պահապաններուն մէջ, անյուսալի դէպքի մը ամօթալի չչուկը՝ որուն նմանը չէին յիշեր լսած ըլլալ նոյն իսկ իրենց ամբողջ կեանքին մէջ։ Անոնք դուրս կախուած չուանէ մը նախ տարակուսեցան թէեւ, բայց յետոյ հաստատեցին փախուստը երիտասարդ միաբանի մը՝ որուն վերջերս անժամանակ կերպով և առանց պատճառի թափառումը սարաւանդին վրայ, կասկած սկսած էր արթնցնել արդէն իրենց մէջ։ Պատճառները ենթադրութեանց չափ ալ անոր հետքը գտնելու ծրագիրներ յօրինեցին անոնք, և վանքին ու կղերականութեան պատիւին ջերմ նախանձախնդրութեամբ, գաղտնիքը իրենց մէջ պահած, դուրս խոյացան նոյն ժամուն։

Վանքէն բաւական հեռու ժայռի մը մօտ քարէ երկու մարդակերպ արձաններ կը տեսնուէին՝ որոնց քարացած՝ դժոխային դէմքերուն վրայ դեռ կը փայլատակէր կիրքն ու երկիւղը, և զորս կը լուսաւորէին հիմա նորածագ արեւին ճառագայթները։

Արհաւիրք մը պատեց զիրենք, գերբնականին արհաւիրքը, և ապշահար հասկցան տխուր եղելութիւնը, և գիշերային այն անդիմադրելի, անբնական փոթորիկը՝ որ իբրեւ արդար պատուհաս երկնային վրէժխնդրութեան՝ քարացուցած էր երկու մեղապարտները հոն, այդ մեղանչումի ժայռին մօտ։

* * *

Տէրէ Վանքէն Թօմարզա երթալիք ճամբուն վրայ դեռ կը տեսնուին հին գիւղի մը Քարցրդները՝ որուն գերեզմանաքարերը և աղբիւրի տեղերը կը կենան ցարդ. Հովուուհի աղջկան գիւղն է ատ։ Քիչ մը հեռուն, քառորդի մը չափ դէպի հիւսիս, իր սեղաններով և կիսափուլ պահարաններով կը կենան դեռ այդ վանքին աւերակները։

Հոն՝ տարուան մէկ քանի գեղեցիկ կիրակիները Ս. Պատարագ մատուցանելու և մատաղ օրհնելու կ'երթային Տէրէ վանքէն և մինչ եկեղեցականները լերան դժբրուկ զառիվերը դժուարաւ մագլցելէ վերջը, առաւօտեան ժամերգութեան «Տէր զի Բաղում»ը կը քաշէին սարաւանդին ընդարձակ տարածութեան վրայ, երկինքի անհունութեան վսեմ խորանին առջեւ, անդին գիւղացիները միամիտ երկիւղածութեամբ կը պատմէին իրարու այդ քարացածներու աւանդական դէպքը, իբրեւ Աստուածային անխուսափելի պատուհաս մը, տրուած ուխտազանց և դասալիք կուսակրօններու։

Շատերու թաց աչքերը հոն կ'ուղղուէին անհատկ, և Աստուածային ամենակարողութեան գաղափարին ազդեցութեան տակ աղօթքի տարտամ վանկեր կը թռչէին անոնց շրթունքներէն, առտուան զեփիւռին մեղմ բաղխումովը բեկբեկուած. «Մեղա՜յ». «Տէ՛ր ողորմեա»...։

ԳՐ. ՆՇԱՆԵԱՆ

ԻԼԱՆ

Այտաէֆֆանտսա Սթասիոն գուրպինտէ քէօյին Իսմրանիէ թէսմիէէ գըլընան արազի պու քէրրէ մահալլէ չէֆլինէ գոնըլարագ իֆրազ օլընմըշ վէ թարիգլէր քէշատը իլէ գալտըրըլմըշ ինչա իտիլմիշ տիր, հավասը ղաէէթ լաթիֆ վէ պիր չօգ էէթիշմիշ մէյվէտար աղաճլարը հավի օլան մէզրէ արսա պարչա պարչա վէ էհվէն ֆիաթ իլէ սաթըլաճագընտան թալիպ օլանլարըն Այտաէֆֆանտսա Սթասիոն ճատտէսինտէ Այտաէֆֆանտս նամը իլէ միւչտէհէր Բանաւօթաքիննի տիւքեանընա միւրաճաաթլա Վահրամ գալֆա տէէտէ սիվալ էտիլմէսի իլան օլընըր։

ԱԺԱՆ ԵՐՋԱՆԿՈՒԹԻՒՆ

Ես տարին վեց անգամ կանոնաւոր կերպով երջանիկ կ'ըլլամ...Եւրոպական վիճակահանութեան մը իւրաքանչիւր քաշուելուն։

Ոմանց երջանկութիւնը չատ սուղի կը նստի, բայց իմ երջանկութիւնս... bon marché երջանկութիւն է, քանի մը ղրուշով ձեռք կը բերուի։

Վիճակահանութեան քաշուելուն 15 օր մնացած թուղթ մը կ'առնեմ, և այդ տասնըհինգ օրուան երջանկութիւնը ինծի համար ամբողջ կեանքս կ'արժէ (թէեւ՝ խօսքը մէջերնիս՝ կեանքս...մեծ բան մը չարժեր։)

Ա՜հ, Աստուա՜ծ իմ, այդ տասնըհինգ օրուան մէջ ինչե՞ր չեմ ըներ, ինչ յաջողութիւններ ձեռք չեմ բերեր։

Կարգ մը մարդիկ վիճակահանութեան թուղթը ամսուան վերջին օրը կը գնեն.— այդ մարդիկ անխելք են։

Բայց, ես որ խելացի եմ, տասնըհինգ օր չարունակ կարենալ երազելու համար, տասնըհինգ օր առաջուընէ կ'առնեմ վիճակահանութեան թուղթս և գրպանս տեղաւորելէ ետք, ա՛լ կը սկսիմ հանդարտ խիղճով երազել։

Այդ տասնըհինգ օրուան մէջ, կամ տարին ինըսուն օր, ինծի չափ երջանիկ մահկանացու կարելի չէ երեւակայել։

X

Քանի մը չաբաթ առաջ նորէն առանկ էր։

Ձեռքս անցնելիք դրամը ա՛յնչափ չատ էր որ ընելիքս ես ալ չէի գիտեր։ Արդ,

Որոշեցի քանի մը մեծ գործարաններ բանալ։ Վաճառականութեան ձեռնարկեցի։ Ճամբորդութեան ելայ։ Զինաստանը, Հնդկաստանը, Հիւսիսային Բեւեռները ամբողջ պարտեցայ։ Բոլոր սիրելի բարեկամներս իբր սպասաւոր քովս առի։ Բարեկամներէս մէկուն՝ ամէն իրիկուն կօչիկներս հանելու և ուրիշի մը՝ ամէն առտու կօչիկներս հագցնելու պաշտօնը տուի։ Շոգենաւեր գնեցի։ Դրամ չահեցայ և հարստութիւն դիզեցի, հարստութիւնս կորսնցուցի և երկու ժամէն յանկարծ կրկնապատկեցի։

Ծիրդ քսանըչորս հատ ձմեռնային բալթօ ապսպրեցի Միրին, տասնըվեց բարտըսիւ, երեք երկոտասանեակ ժաքէթ և երկու երկոտասանեակ ալ ըռտընկոթ չինեցի, վաթսուն հատի չափ Ֆանքէզի ժիլէ գնեցի։ Փողկապներուս և գօլալը չապիկներուս թիւը ա՛յնչափ չատ էր, որ հաչիւը ես ալ չեմ գիտեր, թէեւ հաչիւս գիտցող մարդ եմ։

Ամառնային, ձմեռնային, աշնանային, գարնանային, ութսուն հատի չափ կօչիկ ունիմ։

Հովանոցներուս մէկ հատը առնուազն հինգ ոսկի կ'արժէ, իսկ գաւազաններուս ամէնէն ստորին տեսակը՝ հարիւր քսան ոսկի է։

Աղջիկները զիս քիչ մը հպարտութեամբ բարեւողները հիմա ինծի ճամբան հանդիպելնուն պէս գետին կը գլտորին և ես անոնց քովէն կ'անցնիմ՝ առանց բարեւելու։

Քանի մը գեղեցիկ կիներ ոտքերս ինկան, որպէս զի զիրենք իբր գործածեմ մեր տունը, բայց ես չգիտցայ անոնց վրայ կոխել։

... Վերջապէս կատարեալ երջանկութեան մէջ կը լողայի։

Պատճա՞ռ։

Որովհետեւ՝ տասներկու ժամ աչքենելով թխած յօդուածիս փոխարէն ստացած խոչոր մէճիտովս վիճակահանութեան առաջին թուղթը գնած էի և տասնըհինգ օրէ ի վեր ինքզինքս մեծահարուստ անձնաւորութիւն մը կը նկատէի արդէն։

—«Նիւմէրօ՜»... պօռաց լաճին մէկը յանկարծ փողոցէն։

Այս աղաղակը սիրտս արիւնեց, բայց ես նորէն այդ թիւերուն չնայեցայ, վախնալով որ յոյսերս օդը կը ցնդին։

Ու նոյն գիշերը աղուորիկ մը քնացայ, մտածելով որ նոյն պահուն քանի մը հազար ոսկիներու տէր էի... թերեւս։

Հետեւեալ օրը լրագիրները թիւերը հրատարակեցին։ Այն օրը լրագիր ձեռք չառի, թիւերը չտեսնելու համար։

Եւ երբ վերջապէս քանի մը օրէ ետք, համարձակեցայ թիւերը բաղդատել, բոլոր յոյսերս օդը ելած էին,— ըստ իրենց բարի սովորութեան։

Եւ երբ աթոռի մը վրայ ինկայ՝ էչէն ինկածի պէս,

—Վա՛հ բարեկամս, տուի՜ծ սատկդ նորէն գնաց, ըսաւ բարեկամ անկուտի մը կամ անկուտի բարեկամ մը։

Իմ մեղքցածս ալ ա՛տ էր արդէն։

Բայց ինչ օգուտ։ Ամէն անգամ ալ կը մեղքնամ և ամէն անգամ ալ նորէ՛ն կ'առնեմ։

Ես գալ ամիս նորէ՛ն հատ մը պիտի առնեմ։

Ո՛վ գիտէ, այս անգամ ա՛լ անպատճառ կը հարստանամ։

ԿԱՎՌՕՇ

Տէր եւ Տնօրէն
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Յ. ԳԱՑԱԷՐԵԱՆ